

Knjižnica
UR JANA
Za mesec L. 7.-, 3 mesece L. 19.50
Za inozemstvo mesečno 5 lir več. — telefon uredništva
uprave št. 1157.

EDINOST

Posamezne številke v Trstu in okolici po 20 cent. — Oglasi se računajo v širokosti ene kolone (72 mm.) — Oglasi trgovcev in obrtnikov mm po 40 cent. osmrtina, zahvale, poslanice in vabila po L. —, oglasi denarnih zavodov mm po L. 2 — Mašč oglasi po 20 cent. beseda, najmanj po L. 2 — Oglasi, naročena in reklamacije se pošiljajo izključno upravi Edinosti, v Trstu, ulica sv. Frančiška Asiškega št. 20, I. nadstropje. — Telefon uredništva in uprave 11-57.

Dan 6. aprila bo di čas ten dan

Dr. Paul von Sternbach, kandidat poadiških Nemcev, ki se mi z njimi pod istim znakom — četudi ne s skupno kandidatsko listo — podajamo v volilni boj, je opozoril te dni v svojem volilnem govoru na neko dejstvo, ki utegne biti eden znakov, da se je v Rimu vendarle začelo oveljavljati spoznanje, kako zgrešena in krivična je bila dosedanja manjšinska politika v naši državi. Tak znak je bil že v umaknitvi določbe v Gentilejevi šolski reformi, da se mora drugorodnim otrokom tudi veronauk podajati v italijanskem jeziku! Ta določba bi v svoji gorostasnosti naravnost preprečala dosego tistega cilja, ki ga zasleduje in mora zasledovati veronauk: vzgojo srca, plemenitost človeške duševnosti. Kako pa naj pouk sega k srcu, če se podaja v jeziku, ki ga otrok ne razume in ki sta mu zato vsebina in globina pojmov nedostopna? To določbo v Gentilejevi reformi je vlada odpravila.

V svojem volilnem govoru pa je nemški kandidat Sternbach opozoril še na neki drugi ukrep vlade, ki utegne biti tudi znak nastajajočega spoznanja pri naši osrednji vladi. Minule jeseni je izdala prefektura v Bocenu naredbo, ki je, začeti s dnem 1. marca 1924, prepovedala rabo materinega jezika v občinskih uradih in na obsevanju z oblasti in prebivalstvom v materinem jeziku! Ta naredba je napravila na prebivalstvo naravnost porazen vtis in to poslednje se je oglasilo z glasnimi in ogorčenimi protesti, ki niso ostali v Rimu brez odmeva. Niso sicer definitivno odpravili te naredbe, pač pa so nje veljavnost odložili za eno leto! Če ne več, je to vsaj rahel znak, da so se tudi v Rimu začeli vzbujati pomisleki. Kar pa smo hoteli tu posebno poudariti, je izjava poslanca Sternbacha: «Gotovo se ne motim, ko si domnevam, da je to spoznanje pri vladi posledica delovanja naših poslancev in njihovih pojasnil na vseh mestih! In če ne bi bili dosegli nič drugega, bi bilo že to dovolj, da je tem močnem zagotovljena globoka hvaležnost naše domovine!»

Gospod kandidat Sternbach meni sicer previdno, da si le domneva tako. Mi pa pravimo, da je ta njegova domneva absolutna gotovost. Kajti da niso poadiški poslanci posredovali, pojasnjevali in govorili odkrite in odločne besede, ona gotovostna odredba prefektura v Bocenu bi bila ostala v veljavi in bi se bila prav gotovo izvajala z vso strogostjo.

Citatelje opozarjamo, da smo mi pred par dnevi naglašali, da je poslanec — tudi če ne more kazati mnogo pozitivnih in efektivnih uspehov — mnogo dosegel, če je preprečil marsikakvo zlo. Gori omenjeni slučaj kaže nazorno, kako upravičen in veljaven je ta naš nazor. Sedaj pa vprašamo: ali bi se bil proti taki krivici tako odločno uprl poslanec, ki ne čuti z ljudstvom z vsem svojim srcem in ki si zato niti ne more usvojiti srčnih želja svojih volilcev? Zato ne, ker ne more imeti zmisla zanje. In če ni zmisla, ne more biti srca. Odkod naj bo potem tudi volja? Da govorimo konkretnije: odkod naj bi zastopnik, ki ni duševno in čustveno povsem strnjen s tabo, ki ga ne boli, kar boli tebe, ki ne more čustvovati s tabo, — odkod naj bi tak zastopnik imel potrebno razumevanje tvoje položaja in pa voljo za neustrašeno zastopanje koristi in zahtev ljudstva, ki mu je tuje? Človek tujega rojstva — pa naj bo sicer še tako pošten — ali pa izdajica in odpadnik svojega naroda ne bo nikoli pravi zastopnik v skladu z željami in potrebami svojih volilcev!

Služaj, o katerem je obvestil zborovalec kandidat Sternbach, kriči torej našemu ljudstvu: izberi si na teh volitvah za svoje zastopnike može, ki so vznikli iz tvoje grude, ki so tvoji sinovi, ki jih kri v žilah spaja s teboj, ki razumejo tebe in tvoje želje in potrebe!

To misel sta na predsinočnem sestanku volitev pri Sv. Ivanu kaj učinkovito razvijala govornika dr. Wilfan in dr. Slavik. V svojih izjavah sta nizala razlog na razlog, ki nalogajo našemu ljudstvu dolžnost, da si izvoli kot zastopnike v rimskem parlamentu može, ki so na naši kandidatski listi! Te misli je povil dr. Slavik v lapidarni stavki: ker smo Slovani, moremo le Slovanu poveriti svoje zupanje!

Izvoliti si mora naše ljudstvo može, ki poznajo njegov položaj in ki bodo z vso vno močjo zastopali njegove gospodarske in kulturne potrebe! Može, ki bodo zastavljali vse svoje sile v obrambo naše narodnosti, te svete dedščine, ki smo prejeli od svojih očetov in ki smo jo dolžni, čisto in nedotaknjeno, izročiti svojim potomcem! Sveta in najvišja naša dolžnost je, da si ohranimo svoje narodno bistvo, svoj jezik in svoje pravice, ki smo si jih ustvarili sami in iz sebe v obrambo svoje kulture, za svoj vsestranski razvoj in napredek! Zaprtni si moramo, da brez vne za kulturni napredek, brez žive ljubezni do svojega rojstva, brez narodne zavesti in politične do zrelosti ne more biti tudi pravega gospodarskega snovanja in napredka. Narod brez naobrazbe ne more imeti zmisla za potrebo gospodarske organizacije, za delo za svoje materialne koristi! Zlasti v sedanji dobi teobze borbe za življenje je ljudstvo brez naobrazbe kakor ladja brez krmila na razburkanem valovju. Tako ladja ne more dospeti v varni pristan!

Ce ima naše ljudstvo pred očmi to veliko in neoporečno resnico, bo razumelo, kaj pomeni za ves njegov obstanek, duševni in materialni, izobrazba na narodni podlagi, pridobljena v šoli in po javni vzgoji v edino dostopnem mu materinem jeziku! Zato bo morala biti borba za tako šolo, za ta sadovnik naše kulture, vrhovna naloga bodočih naših zastopnikov v parlamentu! Z vsem ognjem duše, srca, volje in ljubezni do svojega naroda bodo morali odvrčati vsako zlo, ki bi ogrozilo to glavno in prvotno podlago našega obstanka in razvoja, oziroma bodo morali zahtevati, naj se popravi zlo, ki se je že storilo!

Ali more — ponavljamo tu vprašanje še enkrat — človek, ki ni našega rodu, ki nima občutka za to najvišjo našo potrebo: ali more tak človek zdušno in odločno vršiti poslansko nalogo v teh smereh? Ne more, ker ni v njem čustva in zato tudi ne more biti volje!

Mi Slovani v Juljski Krajini uživamo sloves naobrazenega, naprednega, zavednega in politično do zrelega ljudstva. Pa še eno svojstvo imamo, ki nam je pridono

Salandra brani fašizem

Boj popolarom in socializmom - Slavospev Mussoliniju

MILAN, 19. Danes je imel on. Salandra volilni govor v gledališču «Scalas». Ker je bil on. Salandra eden izmed prvih liberalcev, ki so odobrvali fašistovski pokret, ni bilo pač težko uganiti vsebine Sandrovega govora. Predvsem se je spomnil svojih volilcev v pokrajini Puglie, ki so mu ostali zvesti celih 38 let. Nato je prešel takoj k volitvam. Liberalci-desničarji so v skladu s svojim prepričanjem in svojo preteklostjo sprejeli kandidaturu na vladni listi in s tem tudi priznali ministrskega predsednika za svojega političnega načelnika, ne da bi se pri tem odpovedali svoji individualnosti. Liberalci se niso bratili s strankami, ki so hotele preprečiti, da bi prišli fašisti na vlado; kajti, ako nima fašizem druge zasluge za liberalce, ima to, da je iztrgal iz rok orožje sovražnikom liberalizma, popolarom in socializmom. «Povisevanje domovine nad vse — je rekel Salandra — tudi nad prostost, ako je treba, je najvišji cilj, za katerem stremita in se harmonizirata liberalizem in fašizem.» Nato je Salandra poudarjal, da je fašistovska vlada ustavna, ker je Mussolini sestavil vlado po nalogu kralja in ker sta tudi obe zbornici ponovno izrazili zaupanje fašistovski vladi. Salandra je tudi razvijal svoja naziranja o svobodi. «Ko je bilo treba za časa notranje ali mednarodne krize zbrati vse sile naroda, ga podvreči trdi disciplini ter mu pokazati pot do skupnega cilja, se je moral bajeslovni kip svobode pokriti s pajčolanom. Razlikovati je treba več vrst svobode: 1.) civilne, da lahko vsakdo razpolaga s svojim delom in imetjem po svoji volji in 2.) politične svobode, ki dajejo moč vladanja nad drugimi. Politične svobode se smejo podeliti le v kolikor so v interesu države. Bistveni element države je avtoriteta, ne svoboda. Bile so vlade, ki so veliko pripomogle k napredku človeštva, dasi niso bile svobodoljubne». Salandra je nato orisal razmere pred prihodom fašistov na vlado in po prihod. Svoboda je danes bolj zajamčena kakor v času stavk, delo napreduje, gospodarstvo Italije se boljša. Seveda tudi on. Mussolini ni nezmotljiv. On je prebrihten, da bi mislil o sebi, da je nezmotljiv. Ako hočemo presoditi delo kake vlade, ga moramo soditi v celoti. Ministrski predsednik je eden izmed njih mož, ki pustijo v zgodovini brazdo za seboj. Sicer ne more nikdo še po tako kratkem času izreči sodbe o njem.

Zakaj ne pride romunski kralj v Italijo?

RIM, 19. Romunski kralj se bo v kratkem podal na potovanje po Evropi ter bo obenem obiskal razne dvore. Na tem potovanju je imel priti tudi v Italijo. Nenadoma pa je romunski minister za zunanje zadeve Duca naznanil, da ne bo kralj na tem prvem potovanju obiskal italijanskega dvora.

Ta vest je vzbudila v italijanski javnosti veliko vznemirjenje, še posebno, ker je bila javnost prepričana, da vladajo med latinskima sestrama kar najboljši odnosi. Listi skušajo na razne načine razlagati, zakaj je romunski kralj nenadoma odrek obisk italijanskemu dvoru. Večina tiska se strinja, da leži vzrok temu v dejstvu, da so odnosi med Italijo in Romunijo nekoliko napeti, ker so med državama ostala neresena nekatera gospodarska vprašanja kljub ponovnemu urganju Italije. Ko so italijanski diplomati izvedeli, da namerava romunski kralj obiskati tudi Italijo, so pritisnili na romunsko vlado, naj bi se ta gospodarska vprašanja rešila pred prihodom romunskega kralja v Italijo, da bi bil na ta način obisk večjega političnega pomena. Mogoče je da je postopanje italijanske diplomacije užalilo romunskega kralja ter da je radi tega odpovedal obisk.

bilo častno ime: velik zmisel za discipliniranost v vsaki borbi. Ta zmisel za discipliniranost smo kazali vedno doslej, na naravnost manifestanten način pa pri zadnjih političnih volitvah. To so morali priznati tudi naši politični in narodni nasprotniki! Sedaj pa naj dokažemo, da se od tedaj nismo poslabšali, da smo se marveč kvalitativno še bolj razvili, da se nam je razumevanje za lastni položaj in njegove zahteve še bolj razširilo in utrdilo, da nam volja za svoj ohranitev ni opesala in da nam je ostal živ zmisel za potrebo stroge narodne discipline in ta veliki namen!

Edinost jačil je vzklilni tudi nemški kandidat Sternbach v svojem volilnem govoru. Rama ob rami, strnjeni v eno vrsto, vsi ene duše, ene misli in ene volje — pojdemo na voliče, da si izberemo svoje ljudi, ker le taki možje morejo biti res — pravi zastopniki svojega ljudstva, pravi poslanci! Le tako, združeni v eno vojsko, pokažemo svetu: Slovan v Juljski Krajini je tu in hoče ostati tu — nikomur v škodo ali nadlego, marveč v korist sebi in drugim kot enakovreden in polnopraven državljani v tej naši državi, vedno pripravljen za mirno in bratsko sožitje ob medsebojnem spoštovanju, vedno iskren napram vsakomur in lojalni napram državi! Dne 6. aprila naj se zgrnejo naši voliči na voliča in naj pripravijo svojemu ljudstvu časten dan — še častnejši, nego je bil oni v letu 1921.

Še neresena gospodarska vprašanja med Italijo in Romunijo so naslednja: 1.) izplačilo romunskih zakladnih bonov, ki jih imajo italijanski državljani; 2.) odškodnina italijanskim državljanom za razlastitev posestev v Besarabiji od strani romunskih vlade; 3.) poravnava dolgov romunskih uvoznikov italijanskim izvoznikom. Glede prve točke je znano, da ni bila romunska vlada v stanu izplačati dospelih zakladnih bonov in da so nekateri italijanski imetelji (skupina, ki jo je vodila Banca Commerciale Italiana za znesek 30 milijonov) pogodili z romunsko vlado na podlagi istih pogojev, kakor so to storili francoski in angleški imetelji. Toda večina italijanskih imeteljev romunskih bonov (za znesek 70 milijonov) se noče zadovoljiti s temi pogoji. Drugo vprašanje se tiče odškodnine, ki naj bi jo romunska vlada plačala onim italijanskim državljanom, katerim je vlada razlastila posestev v Besarabiji. Italija zahteva, naj bi Romunija plačala odškodnino v zlatu, kakor je to storila Angležem in Francozom, naj bi za Italijane torej ne veljale iste določbe kakor za Romune. Končno bi se morala ureditvi tudi poravnava dolgov romunskih trgovcev za blago, ki so ga izvozili iz Italije. Romunska vlada je namreč dovolila svojim trgovcem moratorij in italijanski izvozniki so nenadoma ostali brez denarja. Vsega skupaj dolgujejo romunski trgovci italijanskim okoli pol milijarde.

Vsa ta vprašanja naj bi bila po zahtevi italijanske vlade rešena, predno bi prišel romunski kralj v Italijo. Romunji pa so znali odložiti rešitev teh vprašanj s tem, da so odložili obisk svojega kralja italijanskemu.

Radičevci izročili 31 novih poverilnic predsedstvu narodne skupščine

Radičevci pridejo v Beograd šele po sprejetju proračuna

BEOGRAD, 19. Včeraj dopoldne sta dopotovala z brzovlakom iz Zagreba delegata HRSS gg. Maček in Predavec. Odsli sta najprej v narodno skupščino, od tam pa v Jugoslovanski klub, kjer se je vršila plenarna seja federalističnega bloka, katere sta se razen teh dveh udeležila tudi gg. Korošec in Spaho. Govorilo se je o situaciji in se je ugotovilo, da se razvija povoljno. Sklenilo se je tudi, da se izroče pooblastila. Po seji sta odšla gg. Maček in Predavec v muslimanski klub na konferenco. Ob 12. uri 20 min. je sprejel g. Predavec v muslimanskem klubu predstavnik tiska in jim izjavil, da je bil pri predsedniku HRSS na Dunaju, ki je odobril vse korake svojih delegatov in pooblastil predsedništvo, da svojo dosedanja politiko nadaljuje. «Danes bomo izročili predsedništvu skupščine 31 pooblastil. Nadejam se, da pridemo nato kmalu v Beograd in sicer vsi. Lahko vam rečem, da se bo to zgodilo takoj po verifikaciji mandatov. HRSS ima svojo pot, po kateri hodi upoštevajoč vedno interese hrvatskega naroda. V Zagreb se vrnem še nočej radi nujnih poslov. Gospoda Davidovića še nisem videl, dogovorjen pa je z njim sestanek za danes popoldne».

Ob 4. uri popoldne je imel opozicijski blok v muslimanskem klubu z gg. Mačkom in Predavcem sejo, na kateri se je govorilo o odnosih med opozicijskim blokom in HRSS. Dosegel se je baje sporazum v vprašanju strnoglavljenja radikalne vlade. Kakor je znano, je HRSS zato, da se gre takoj na volitve, g. Davidovič v demokratski klub pa sta mnenja, da se ostane čim dalje na vladi radi sprejetja potrebnih zakonov. To pot je g. Davidovič popustil, tako da se bodo izvršile le najvažnejše stvari, na kar se bo šlo na volitve, radičevci pa so baje popustili v toliko, da so pristali na strnoglavljenje radikalne vlade šele po sprejetju proračuna. Nato se je govorilo o dnevu prihoda radičevskih poslancev ter se je prepustilo opozicijskemu bloku, da on ta dan določi, kadar bo smatral njih prisotnost v

narodni skupščini za neobhodno potrebno. Gg. Predavec in Maček bosta danes naročila v Zagrebu vsem poslancem, katerih mandati so že verifikirani, odnosno tudi onim, katerih pooblastila so se predložila predsedništvu skupščine, da končajo vse priprave in da bodo čez nekaj dni vsi do zadnjega v Zagrebu pripravljeni, da na eventuelni poziv opozicijskega bloka takoj odrinejo v Beograd. O tej seji se je izdal sledeči službeni komunik: «Danes se je vršil sestanek opozicijskega bloka z gg. Mačkom in Predavcem. Na seji so se izmenjale misli o politični situaciji in o nadaljnjem delu opozicijskega bloka. Podrobnejši sporazum o delovanju opozicijskega bloka se bo dosegel po prihodu poslancev HRSS, kar se bo zgodilo po verifikaciji mandatov». Nato so po tej seji gg. Pečić, Hohnjec, Kulovec, Pera Marković, Maček in Predavec odšli v predsedništvo narodne skupščine, ker sta Maček in Predavec izročila 31 pooblastil in eno ostavko.

Tajni dogovor za zvezo med Čehoslovaško in Francijo

BERLIN, 19. Dogovor prijateljstva in za zvezo, kateri je bil sklenjen 24. januarja t. l. med Čehoslovaško in Francijo, je bil svojčas objavljen. Takrat se je tudi poročalo, da je bila pogodba popolnoma s tajnimi dogovori, katerih besedilo je objavil včerajšnji «Berliner Tagblatt». V enem teh tajnih dogovorov sta se Poincaré in Beneš v imenu Francije oziroma Čehoslovaške obvezala, da bosta po svojih močeh skušala pridobiti tudi Jugoslavijo za vstop v zvezo med obema državama ter si zagotoviti tudi sodelovanje Poljske in Romunije za vzdrževanje miru in konsolidacijo centralne Evrope.

V svojem 1. členu določa tajni dogovor, da mora Čehoslovaška stopiti v slučaju vojne med Francijo in Nemčijo z vsemi svojimi silami na stran Francije, nasprotno se Francija zavezuje, da bo v slučaju vojne med Čehoslovaško in Nemčijo napovedala vojno tej poslednji. V 2. členu je rečeno, da se morata Čehoslovaška in Francija v slučaju vojne med Poljsko in Nemčijo postaviti na stran Poljske. V slučaju vojne med Čehoslovaško in Ogrsko bo Francija pokazala svojo naklonjenost Čehoslovaški s tem, da ji bo že pred začetkom sovražnosti dobavljala vojni material. V slučaju rusko-poljskega spora ostaneta obe pogodbeni stranki nevtralnimi. Ako bi se Avstrija hotela združiti z Nemčijo, bosta Francija in Čehoslovaška opozorili dunajsko vlado na posledice takih stremeljenj, ki obstajajo v zasedbi avstrijske republike po vojaštvo Francije in Čehoslovaške. V slučaju vzpostavitve Habsburžanov na Ogrskem bo Francija odgnala Ogrski dovoljene kredite in obe državi bosta uvedli strožjo kontrolo ter se sporazumeli o nadaljnjem postopanju.

Med nadaljnjimi točkami je tudi določeno, da ne sme nobena obeh pogodbenih držav samostojno vzpostavljati z Rusijo prijateljskih odnosov, kakor se tudi obe stranki zavezuje, da bosta dobavljali Romuniji vojni material, ako bi jo Rusija napadla. Ako bi v morebitni rusko-poljski vojni stopila Nemčija na stran Poljske, sta Francija in Čehoslovaška dolžni napovedati Nemčiji vojno. Stremljenje Italije po gospodujočem položaju v Sredozemskem morju bosta obe stranki po svojih močeh ovirali.

Ninčić ni pristal na dogovor

BERLIN, 19. K francosko-čehoslovaškemu tajnemu dogovoru poroča «Berliner Tagblatt», da je Beneš predložil o priilki beograjske konference Male entente Ninčiću načrt za pristop Jugoslavije v čehoslovaško-francosko zvezo. Ta načrt je predvideval še druge slučaje, ki so se tičali bolj Jugoslavije. A Ninčić je Benešev predlog kratkoma zavrnil.

Francoska zanikanja

PARIZ, 19. Agencija Havas javlja: Poročila «Berliner Tagblatta» o namišljenem tajnem dogovoru med Francijo in Čehoslovaško so gola izmišljotina. Med obema državama obstoja le pogodba od 25. januarja, ki je bila svoj čas objavljena.

Morgan o gospodarstvu Francije

CANNES, 18. Predno je Pierpont Morgan odpotoval proti Napoliju, je podal uredniku lista «L'Eclair» de Nice izjavo, da je z zadostnim sprejel vest, da je francoski senat odobril fiskalne načrte. Nemčija mora plačati; ker pa sedaj še ne plačuje, je morala Francija na lastne stroške popraviti porušene kraje. Morgan ima v francosko gospodarstvo polno zaupanje, ker je francoski narod priden in razumen. Francija se bo gospodarski povzpela tekom dveh let do istega mesta, ki ga je zavzemala pred vojno.

MONACO, 18. Morgan se je nočej odpeljal na ladji «Lapland» proti Napoliju.

Zdravstveno stanje Bonservizija se poslabšalo

PARIZ, 19. Zdravnik Desplaz je izvekel italijanskemu časnikaču Bonserviziju kroglo iz glave; toda vsled operacije se je zdravstveno stanje ranjenca izredno poslabšalo.

Italijansko-švicarska pogodba ratificirana

BERN, 19. Včeraj so bile izmenjane ratifikacije trgovinske pogodbe med Italijo in Švico. Pri tem je zastopal Italijo pooblaščen minister comm. Garbasso, Švico pa zvezni svetnik Schultheiss.

Težave labouristične vlade

radi velikih delavskih gibanj

LONDON, 19. V političnih krogih prestonice se ugaiba o nadaljnjem razvoju, ki ga zna zavzeti gibanje rudarjev v najbližjih dneh. Z gotovostjo se trdi, da čakajo labouristično vlado težki dnevi in ne manjka pesimistov, ki smatrajo padeč MacDonaldaovega ministrstva za zelo verjetnega.

Stavka rudarjev je Damoklejev meč svoje vrste, kateri grozi MacDonaldu. Sicer ne bodo še nekoliko dni delavci zapustili rudnikov, akoravno je — kakor znano — konferenca zastopnikov rudarjev sklenila zavrniti predloge za zvišanje mezd, ker jih je smatrala za nesorazmerne z cizrom na točasno dragjino. Razpisal se pa bo «referendum» za slavno, ki se bo moral izvršiti na dan, ko bo zapadla sedaj veljavna delovna pogodba, t. j. dne 17. aprila, ako ne bo medtem zbornica odobrila zakonskega načrta za najmanjše mezde.

Za odobritev tega načrta so se načelniki zveze rudarjev obrnili na razne člane vlade in posebno na ministra za delo in za rudnike s prošnjo, da bi načrt dobil pri vladi najširšo podporo.

Razprava v drugem branju bi se morala v dolni zbornici vršiti prihodnje petek; ker pa je bila zbornica inicijativno za načrt, se ne bo moglo razpravljati o njem na določeni dan, ker namerava vlada dati prednost vladnim predlogom za dobo do konca finančnega leta.

Vendar pa si bo končno labouristična vlada potem ko je zagotovila voditeljem rudarjev svojo podporo, morala osvojiti zakonski načrt ter ga kot svojega predložiti zbornici vsaj s primernimi spremembami, če že ne v njega sedanji obliki.

Da hoče vlada predložiti lasten zakonski načrt, se je včeraj zagotavljalo v labourističnih in uradnih krogih. Radi tega je jasno, da so se rudarji radi tega časno pomirili, ker računajo na pomoč vlade in tako tudi na odobritev zakonskega načrta za najnižje mezde.

Težko je uganiti o tem, kako bo zbornica sprejela ta zakonski načrt. Gotovo pa je, da se je labouristična vlada za odvritev pogubonosne stavke obvezala za inicijativno, ki bo znala izzvati v zbornici ostro borbo in lahko tudi vladno krizo.

Anglija ne bo ustanovila v Singaporeju

oporišča za vojne ladje

LONDON, 19. Zbornični tajnik admiraliata, Ammon, je otvoril sinoči razpravo o proračunu za mornarico ter naznanil, da je vlada po posvetovanju z dominijoni sklenila prekiniti dela za ustanovitev primerne pomorskega oporišča v Singaporeju za velike vojne ladje najmodernejšega tipa. K tej izjavi je nadovezel MacDonald, da je vlada opustila misel na ustanovitev tega oporišča, ker bi to imelo škodljive posledice v angleški zunanji politiki. Našel je tudi odgovore posameznih dominijonov v tem vprašanju: Kanada in Svoobodna Irska sta izjavili, da nočeta dajati nasvetov v tem oziru, Avstralija želi razširjenje oporišča ter je zagotovila, da bi to služilo stvari mednarodnega sodelovanja za razorožitev, ker bi dvignilo ugled Anglije v inozemstvu; Nova Zelandija se je tudi izrekla za oporišče ter obljubila svoje prispevke k stroškom; Južna Afrika je preti oporišču, ker da bi zrahljala mednarodno zaupanje. Italija se ni še jasno izrazila.

Zbornica lordov protestira

LONDON, 19. Zbornica lordov je s 56 glasovi proti 19 sprejela na predlog lorda Curzona poslanico, kjer se obžaluje opustitev načrta za razširjenje angleškega pomorskega oporišča v Singaporeju.

Ruski poslanci v praškem parlamentu

PRAGA, 19. Državnoborske volitve v Podkarpatski Rusiji so se izvršile s sledečim izidom: Izvoljenih je bilo 7 poslancev opozicije, med temi 4 komunisti in 2 vladna poslanci. V senat so bili izvoljeni 4 senatorji opozicije; med temi so 3 komunisti.

Redukcija čehoslovaških reparacij

PRAGA, 19. Uradno se poroča, da so se pogajanja dr. Beneša z zastopniki angleške vlade v Zenevi o znižanju čehoslovaške vojne odškodnine končala s popolnim uspehom. S tem stopa tu vprašanje, s katerim se je evropski tisk mnogo bavil v teh zadnjih mesecih, v nov štadij. Clani Male antante so razpravljali o tem vprašanju že na beograjski konferenci, a ti pregovori so se potem nadaljevali v Parizu in Londonu. Jugoslavija in Romunija sta se o tem vprašanju že prej sporazumeli v Londonu, ker je bil njun položaj v tem oziru ugodnejši. Čehoslovaška se je pa v tej zadevi najprej sporazumela s Francijo. Nato je začetkom marca pristala na stališče Čehoslovaške še Italija in te dni je bil končno dosežen se sporazum z Anglijo. Tako se je tu vprašanje, ki je povzročilo Čehoslovaški dosti skrbi, uredilo; treba je le še izdelati nekatere podrobnosti, ki še visijo med Čehoslovaško na eni ter Italijo in Jugoslavijo na drugi strani.

Stinnesov monopol za ruski bencin

PRAGA, 19. Doznava se, da je Hugo Stinnes podpisal s ruskim sindikatom za nafto pogodbo, po kateri prehaja izključno pravica za prodajanje ruskega bencina in olja za stroje v Nemčiji, Čehoslovaški in Skandinaviji. Pogodba velja za eno leto, a se more po njega preteku podaljšati.

Poljska skržila število katoliških praznikov

VARŠAVA, 19. Poljski ministrski svet je predložil zakonski načrt, po katerem bi se število katoliških praznikov omejilo na 10 dni v letu. V industrijskih podjetjih, kjer je večina delavcev nekatoliške vere, se bodo mogli ti prazniki menjati po verski pripadnosti zaposlenih. Ta omejitev ima svoj vzrok v tem, da je poljska republika imela največ praznikov med vsemi državami Evrope.

Za avtonomijo manjšin na Poljskem

VARŠAVA, 19. Med razpravo o proračunu ministrstva za notranje stvari je socialistični minister Pragier izjavil, da je poljska socialistična stranka za popolno teritorialno avtonomijo vzhodnopolskih narodov. Vprašanje narodnih manjšin na Poljskem ni samo upravno vprašanje, ampak tudi državno. Le tako bodo prišli Ukrajinci in Belorusi do prepričanja, da je zanje boljše v urejeni državi, nego v sovjetski Rusiji.

Trocki ljudski komisar za zunanje stvari?

RIGA, 19. Letiški dopisni urad javlja, da se izvršilni odbor Zveze sovjetskih socialističnih republik že delj časa trudi, da bi prišel s Trockijem v ožje stike. Trockij je namreč postal po Leninovi smrti najpopularnejši mož med voditelji komunistične stranke. Nekateri komunistični prvaki so odpovali v Suchum-Kale, kjer bodo imeli s Trockijem važne pogovore. V Moskvi se s trdovitostjo trdi, da bo Trockij prešel komisariat za zunanje stvari, a Citerin pojde v London kot pooblaščen minister sovjetske vlade.

Ruska literatura na Kitajskem

MOSKVA, 19. Univerza v Pekingu je pozvala Tretjakova, avtorja velikega števila ruskih dram, na Kitajsko, kjer bo predaval o ruski književnosti.

Pred proglasitvijo republike v Perziji?

PARIZ, 19. «Journal» poroča iz Teherana: Vrhso se velike demonstracije za proglasitev republike. K ministru predsedniku so se podala razna odposlansva uradnikov in tudi bivših parlamentarcev ter ministrov, ki zahtevajo takojšnjo odpravo monarhije in odstranitev šaha. Serdar Sepah je odgovoril, da bo sklepala o tem zbornica, ki bo bržkone izpremenjena v ustavodajno skupščino. Šah se sedaj nahaja v Parizu. Prestolonaslednik se bo bržkone umaknil v inozemstvo, da se bo tako zbornica lahko svobodno izrekla o vladavini. Po vsej deželi se je gibanje proti monarhiji zelo razširilo. Proglasitev republike se bo izvršila baje 21. t. m.

Boj za sredozemsko morje

Nekako v sredi med Sardinijo in španskim polotokom leži skupina otokov, ki so znani pod imenom Balceri. Pred kratkim so se v bližini teh otokov vršile velike vaje angleške sredozemske vojne mornarice. Preko 90 ladij vseh tipov se je igralo pomorsko vojno. Dasiiravno so bile to samo vaje in ni poteklo niti kaplje krvi vključ bobnenju številnih ladijskih topov, je vendar to dejstvo razburilo politično javnost vseh velikih sredozemskih držav. Je res čudno. Ob času, ko sedi v Londonu vlada delavske stranke, se vrše v Sredozemskem morju izvalni manevri največje pomorske sile na svetu. Ta dogodek se smatra v splošnem kot neka demonstracija angleške moči na Sredozemskem morju.

Vključ oni znani razorožitveni konferenci v Washingtonu se ni pomorsko oboroževanje prav nič ustavilo. Skržila se je le gradnja velikih oklopnjak, medtem ko je zidanje lahkih križark in podmornikov napredovalo. To pa zaradi tega, kar so izkušnje zadnje svetovne vojne pokazale, da so podmorniki in lahke brze križarke še posebej orožje kakor pa težke oklopnjake, ki so poleg tega silno drage.

Washingtonska konferenca je torej dosegla samo to, da se oboroževanje na morju razvija v drugi tehnični smeri. Majhna ladja je prevladala veliko. Sicer bi bilo prišlo do tega tudi brez zaključkov washingtonske konferenca. Majhne ladje so prav prikladne za revnejše države, ki si ne morejo privoščiti dragih oklopnjak. In tako vidimo, da se je pričelo oboroževanje na morju v hitrejšem tempu.

Pred kratkim smo čuli, kako je laburistična vlada prevzela mornariški program prejšnjega ministrstva. V angleških pristančkih se gradi večje število vojnih ladij, in v podkrepitve teh gradenj se vrši v Sredozemskem morju nastop angleške pomorske sile, kakor že desetletja ne.

To je precej grenko razočaranje za one pacifiste in solzave internacionalce, ki so pričakovali od laburistične vlade novo mirovno politiko Anglije. Morda je kdo pričakoval, da se bo na Angleškem pričelo splošno razoroževanje in bo Velika Britanija s svojim vzgledom prednjačila. Nele, da se to ni zgodilo, ampak laburistična vlada se niti ne trudi, da bi preprečila nadaljnje oboroževanje na morju in v zraku. Jasno je, da ne more Anglija položiti orožja v staro železje, dokler živimo v vedno v militaristični duševnosti. Tako kratkovidni niso sedanji vladni možje na Angleškem, da ne bi znali ceniti moči, ki jo daje izvršno orožje. Kdor bi hotel oslabil angleško moč na morju, ta bi naletel na odločen odpor pri ogromni večini naroda in tudi delavstvu bi kmalu pomotlo z vodstvom, ki bi imelo v programu oslabilitev angleške bojne sile.

Posebno pazno posveča angleška admiraliteta v zadnjem času Sredozemskemu morju. Mussolinijeva politika, ki stremi za ojačenjem italijanske sile in italijanskega vpliva v Sredozemskem morju, italijansko-špansko približevanje in francosko nadvladje na kontinentu je za Anglijo opomin. Ker se težišče politike južne Evrope pre-

mika proti jugu t. j. na Sredozemsko morje, tedaj je jasno, da hoče Anglija tudi tu ohraniti svoj primat.

Sredozemsko morje se deli v dve veliki kotlini. Zapadna kotlina se razprostira od Gibraltarja do Sicilije, vzhodna od Sicilije do Sueskega preliva. Že za časa francosko-angleške stolne vojne, so Angličje zakrlepali na Sredozemskem morju in so večkrat zasedli razne sredozemske otoke. Gibraltar je važen zaradi morske ožine, ki zapira zapadni vhod morja. Na Balcerih je imela Anglija do pred 50 leti svoje pomorsko oporišče, ki ga pa je morala izročiti zopet Španiji. Toda l. 1878 je zasedla Ciper, ki leži na skrajnem vzhodu sredozemskega morja, l. 1882. se je izvršila okupacija Egipta, kar je zadobilo važnost z ozirom na Sueski prekop, ki spaja Sredozemsko morje z Indijskim oceanom. Maltsko otočje, ki leži južno od Sicilije in ki je tudi v angleški posesti, zapira prehod iz zapadnega v vzhodno Sredozemsko morje. Gibraltar, Malta, Ciper so tri sijajna oporišča angleške mornarice, ki stoji na straži ob obeh vratih morja, ki sta Gibraltarska ožina in Sueski prekop.

Sredozemska politika Anglije je bila od nekdaj zelo smotrna. Posebno smo mogli to opaziti ob času, ko so nastajale na severnem afriškem obrežju obširne evropske kolonije. Tako je Anglija dovolila Franciji okupacijo in aneksijo Tuniske kolonije, ki leži nasproti Siciliji. Zakaj Angliji je bilo veliko bolj po godu, da je tam Francija kakor pa Italija, ker bi Italija s Sicilijo in nasprotnim obrežjem mogla ovirati prehod skozi takozvano sicilijsko morsko cesto.

Politika ravnanja je bila smoter tudi sredozemske politike Anglije. Zato smo videli, da je Anglija podpirala Grčijo, ki naj bi bila nekak protitež nastajajoči pomorski sili Italije, katere je zadobivala tem večji pomen, čim bolj je pešala turska pomorska sila. Na skrajnem zapadu Španija in na vzhodu Grčija, obe politično in vojaško slabotni državi nista mogli ovirati angleških stremeljenj, pač pa Francija in v zadnjem času Italija zamoreta povzročiti skrb angleški sili. Zatorej je v interesu angleške sredozemske politike, da se sredozemski interesi Italije in Francije križajo.

Vendar pa more nuditi najboljše jamstvo močna in številna mornarica. In že danes ima Anglija sama premoč nad vsemi ostalimi mornaricami Sredozemskega morja, tudi če bi skupno nastopile proti njej. In Angličje si prizadevajo, da ohranijo to premoč ne glede na politično grupacijo sredozemskih držav. Močna mornarica in smotrna politika ravnanja pa tvorita sistem, ki more kljubovati še takšnim dogodkom.

Tej smotrni angleški sredozemski politiki skušajo sredozemske države odbiti ost s tem, da pomnožujejo svoje vojne mornarice. Francija je imela v proračunu 1921. in 1923. postavke za zgradbo 6 večjih križark, 15 velikih in 24 srednjih torpednih rušilcev in 39 podmornikov. Dva podmornika bosta takozvana križarska podmornika po 3000 ton in oborožena z velikimi topovi. Francija si hoče s tako mornarico zagotoviti pot čez Sredozemsko morje v severno Afriko: v Tunis, Alžir in Maroko, torej v svoje kolonije, odkoder dobiva kolonialne čete in kolonialno blago. Strokovnjaki svetujejo vojaški upravi, naj se pospeši gradnja aeroplavov in podmornikov, ki bodo sami v stanu zavarovati prevoz.

Italija je sprejela zakon, po katerem se zgradi do l. 1927. 5 lahkih križark, 20 torpednih rušilcev in 40 podmornikov. Pomorska sila Italije pa je že danes precej velika. Poleg lepega števila velikih bojnih ladij šteje kakih 150 torpedovk in 40 podmornikov. K temu dodajmo še naglo se razvijajočo zračno floto, pa si moremo misliti, kako močna pomorska sila je danes Italija.

Se celo Španija, ki se tako malo udeležuje političnega življenja na evropskem mednarodnem torišču, povečuje v zadnjem času svojo do sedaj skoraj brezpomembno vojno mornarico. Riverova diktatura stremi za tem, da dobi tudi Španija nove smernice v zunanji politiki. Zato je treba ugotiti nacionalna čustva. Nacionalizem mora prevladati, ako naj se posrečijo načrti sedanje španske vlade, ki bi hotela povzdigniti Španijo na tako stališče, ki bi odgovarjalo njenemu zemljepisnemu položaju in veličini teritorija in prebivalstva.

Grčija in Turčija kot pomorski sili ne prideta skoraj v poštev. Anglija, Francija in Italija so za sedaj tekmovalke na Sredozemskem morju. Francija in Italija sta zainteresirani na Sredozemskem morju predvsem zaradi svojih severno-afriških kolonij, medtem ko se gre Angliji predvsem za dobro zastraženo pot, ki pelje po krajši poti v Indijo. Teritorialni pomen Egipta stopa napram tej glavni nalogi sredozemske mornarice na drugo mesto. Zatorej moremo tudi za bližnjo bodočnost prerokovati, da bo tekmovalstvo prizadetih držav na Sredozemskem morju pomagalo ustvarjati nove politične konstelacije ne oziiraje se na še take izpremembe v režimu posameznih držav.

Napovedani volilni shodi

- 1) V Zgorniku v nedeljo 23. t. m. ob 11. uri predpoldne.
- 2) V Nabrežini v nedeljo 23. t. m. ob 15. uri (ob 3. popoldne).
- 3) V Jelovcih v soboto 22. t. m. ob 16. uri (4. pop.).
- 4) V Vodica v nedeljo 23. t. m. ob 10. predpoldne.
- 5) Na Golcu v nedeljo 23. t. m. ob 15. uri (ob 3. popoldne).
- 6) V Sežani v soboto 22. t. m. ob 13. uri na «Vagi».

Volilci, udeležite se volilnih shodov v polnem številu!

Naši volilni shodi

Volilni shod v Ricmanjih

Včeraj, na praznik ricmanjskega patrona sv. Jožefa se je vršil v Ricmanjih v dvorani tamkajšnega Konsumnega društva volilni shod. Ker je grozilo vse jutro slabo vreme, je bila udeležba manjša, nego se je pričevalo in smo je bili navajeni v naših zavednih Ricmanjih. Poleg tega pa je bila tudi ura določena za shod, gotovo zelo neprimerna. Shod je bil odprt par minut popoldne, t. j. torej ravno v času kosila. Znano pa je, da ima naše ljudstvo navado praznovati dan opasla tudi doma in družini, tako da se ta dan zberejo pri kosilu vsi družinski člani ter se možki se le popoldne podajo v razna vaška shajališča. Tako je moral marsikdo izostati, ki bi se bil gotovo udeležil shoda.

Zato pa je bil včerajšnji ricmanjski shod gotovo eden izmed najzanimivejših naših volilnih shodov. Čim je prišel naš kandidat dr. Wilfan, se je takoj zbralo lego kolo naših zavednih Ricmanjev v dvorani Kons. društva. Mimogrede bode povedano, da je dvorana v našem tamkajšnjem fašja za celo leto. Redi velikega doma, praznika je fašjo odstopil za ta dan gostilni ter se tako mogla uporabiti tudi za naš shod. Na shod je prišlo tudi nekoliko fašistov, med njimi tajnik tamkajšnega fašja g. Quaranta, zastopnik tržaške pokrajinske fašistovske zveze g. Meyer. Shodu je prisostvoval tudi občinski komisar g. Scialpi. Ves shod se je vršil popolnoma mirno in dostojno.

Shod je odprl par hipov popoldne g. dr. Slavik, ki je pozdravil zborovalce v imenu Slovenskega volilnega odbora in v imenu političnega društva «Edinost» v Trstu. Nato je v daljšem govoru obrazložil novi volilni red, kako se glasuje in podal druge pouke o volitvah. Pri razlaganju volilnih znakov ga je prekinil tajnik tamkajšnega fašja s protestom, češ da je omenil druge znake na glasovnici, ne pa tudi fašistovskega. Ta nedolžni incident pa je bil pred nesporazumljenja, ker je dr. Slavik omenil prve tri znake na glasovnici in našega le kot primer in ni bil njegov namen našeti vse znake na glasovnici. Kljub temu je potem še omenil, da je predzadnji znak na glasovnici znak fašistovske stranke. Nato je predstavljal zborovalec našo kandidato, listo ter dal potem besedo dr. Wilfanu, ki je najprej poročil volilem, naj v smislu sporazuma med slovenskimi političnimi organizacijami oddajo preferenčne glasove prvim trem kandidatom ter je potem v vznesenih in jednatih besedah tako-le nadaljeval svoja izvajanja:

Pri vsakih volitvah ima volilec izbirati med posameznimi strankami. Letos smo postavili tudi pred sledeče vprašanje: naš volilec se ima odločiti ali bo dal svoj glas za fašistovski svesčen s sekiro ali za našo lipovo vejico in planiko. Med našim ljudstvom se aha, češ da kdor ne bo glasoval za fašistovsko listo, bi kazal s tem sovražno razpoloženje napram državi in vladi. Sprico take agitacije izjavljam in volilci naj to vedo, da sem izjavil toliko tržaškemu prefektu v Trstu in pozneje tudi skupno z dr. Besednjakom ministru predsedniku Mussoliniju, da naš nastop pri volitvah nima nikakega sovražnega pomena ne proti državi ne proti vladi. Kdor trdi nasprotno, ta ne govori resnice. Volilci naj gredo torej 6. aprila brez strahu na volilne ter naj oddajo svoje glasove za našo slovensko listo. (Burno odobravanje).

In ali je sploh kak razlog, ki bi svetoval slovenskemu volilcu, da vzkrati svoje zaupanje svoji slovenski stranki in da se odloči proti nam? Tri razloge navajajo agitatorji, ki nastopajo proti naši listi. Praviijo: 1) fašistovska lista da potrebuje tudi naše glasove, 2) naši volilci da bi se zamerili vladi, ako bi ne glasovali za vladno listo in da bi sledilo maščevanje, 3) da je boljše imeti zastopnike, ki so na vladni listi. Ni eden od teh razlogov ne drži. Prvi odpade sam od sebe, kajti fašistovska stranka je dovolj močna da dobi večino. To je najmočnejša stranka v Italiji, edina stranka, ki se poteguje za večino, in bilo bi naravnost pod častjo te velike stranke, ako bi se postavila na stališče, da so ji potrebni tudi glasovi naših slovenskih volilcev.

Ravnatoko ne držita niti druga dva razloga, ki jih poudarjajo v agitaciji proti naši listi. Kar se tiče zamere napram vladi, ponavljam, da ne govori resnice, kdor trdi, da je naš nastop naperjen proti vladi. Naši zastopniki so dali ministrskemu predsedniku odkritosrčno izjavo in on jo je vzel na znanje. Če bi ne smeli glasovati za našo listo, če bi bilo prepovedano, potem bi vlada ne bila natisnila našega znaka. Država nam daje glasovnico in torej imamo neoporečno pravico, da glasujemo za svojo listo, za naš slovenski znak. Dajte cesarju, kar je cesarjeva in Bogu, kar je božjega. Tudi mi dajmo državi, kar je državna, a našemu ljudstvu, kar je našega ljudstva. Vsak naš slovenski volilec je dolžan svojemu ljudstvu. Da odda 6. aprila svoj glas za naš slovenski znak.

Grožnje z zamero napram vladi, z «maščevanjem» morejo prepričati le otroke, ne pa resnih mož in mladeničev. Vsi vemo, da je sedanja vlada močna in močnega. Taka vlada se ne bo maščevala nad volilci, ki so le vršili svojo državljansko dolžnost in se poslužili svoje državljanske pravice. Morda bi hoteli to kak podrejeni organ, toda roko denem v ogenj, da g. Mussolini tega neče in ne bo hotel.

Naše ljudstvo se zaveda svojih dolžnosti in tudi svojih pravic. Zeli živeti v miru, želi, da bi se njegov gospodarski položaj zboljšal, da bi se njegov jezik spoštoval v koli in po javnih uradih. Je naše zahteve bodo nesi naši zastopniki v Rim v zavesti, da so to zahteve vsega našega ljudstva. Država je kakor človeško telo. Ako hočemo, da bo telo zdravo, morajo biti zdravi vsi njegovi deli. In ako naj država prospera, morajo biti zadovoljni vsi njeni državljani. Naši poslanci imajo nalogo, da pri vsaki priliki opozarjajo našo vlado na potrebo, da se zadovoljuje naše upravičene zahteve in s tem zadovolji tudi naše ljudstvo. To delo, koristno našemu ljudstvu in državi obenem, pa morejo uspešno vršiti edino le taki naši zastopniki, ki so vzrastle iz ljudstva, ki do dna poznajo vse njegove potrebe, njegovo dušo in njegovo čustvovanje.

Zato 6. aprila vsi na volilne. Pokažimo z glasovnico v roki, da smo tu in da se moremo naše zahteve upoštevati, da pride po tej poti do onega mirnega in zadovoljnega sožitja, ki ga v interesu svojem in državnem vsi od srca želimo. (Konec govora dr. Wilfana, ki je napravil na vse prisotne globok vtis, so zborovalci pozdravili z burnim plaskanjem).

Po dr. Wilfanu je dobil besedo zastopnik pokrajinske fašistovske zveze g. Meyer, ki je izjavil v italijanskem jeziku, da ni razumel go-

vornika in da mu zato ne more ugovarjati. V nadaljevanju svojih izjavljaj je nastopil proti stališču, češ da fašistovska lista ne potrebuje slovenskih glasov. Orisal je dosedanje delo fašistovske vlade, ki je rešila Italijo od boljševiške revolucije. Za to svoje delo zahteva vlada soglasje in pritrditev vseh državljani. Ne razume, zakaj bi tudi Slovani ne dali te pritrditve. Slovani da so sedaj Italijani in vsi moramo pokazati, da smo za vlado. Male drugogodne manjšine da so obsojene na asimilacijo, t. j. raznaroditve. (Dr. Wilfan: «Hvala lepa!») Tudi zborovalci so protestirali proti tej izjavi. Prisotni občinski komisar, ki mu je bil incident vidno neprijeten, je posegel vmes s pojasnilom, da ni treba vzeti besede «asimilacija» tako, kakor bi morali Slovani izginiti. Enega zborovalca je dal odstraniti po karabinirjih iz dvorne. Dr. Slavik je nato pozval zborovalce, naj ne prekinjajo govornika. G. Meyer je nato pojasnjeval svojo izjavo o asimilaciji, češ da ima Italija tako veliko izenazevalno silo, da se Slovani ne bodo mogli ubraniti asimilaciji. Ob koncu je izjavil, da bodo volitve popolnoma svobodne. Slovani bodo lahko glasovali kakor bodo hoteli, toda fašisti da morajo braniti vlado g. Mussolinija.

G. Quaranta, tajnik ricmanjskega fašja, je imel kratek govor, v katerem je rekel, da ne bo razvil fašistovskega programa, ker je vsem znan in se vidi v uspehi. Fašistovska vlada da hoče dati državljanom mir in red, in zato da je treba, da vsi glasujejo zanj.

G. Scialpi, občinski komisar, se je v svojem kratkem govoru povrnil na incident, ki ga je izjavil g. Meyer. Kegel je, da mora biti dobrobit države nad vsemi strankami. Zeli, da bi vladala v občini, ki jo on upravlja, red in mir. Skrbel bo, da se bodo volitve vršile popolnoma mirno in svobodno. Cas je — je zaključil — da se obnašamo drugi proti drugim kakor bratje. (Te besede občinskega komisarja so izzvaly splošno odobravanje zborovalcev in toliko dr. Wilfan kolikor dr. Slavik sta mu čestitala).

Nato je povzel zopet besedo dr. Wilfan. G. Meyer je izrazil željo, naj bi govoril v italijanskem jeziku. Dr. Wilfan je to odklonil z utemeljitvijo, da je večina navzočih slovenske narodnosti in da mora to upoštevati. Zavrnil je trditve g. Meyerja, češ da je fašistovski stranki potrebna pritrditev vseh drugih strank. Po vseh državah se borijo razne stranke. Najprej primer je Velika Britanija, ki je kljub temu ena najmočnejših držav na svetu. Čudno bi bilo, ako bi v Italiji ne bilo strank. To bi ne povečalo njenega kredita, ker bi posebno inozemstvo mislilo, da je dobila vlado tako pritrditev pod pritiskom. Kar se tiče asimilacije, je rekel: Ako kdo misli, da bomo čez 100 let Italijani, se radi tega ne bomo skregali z njim kakor bi se ne skregali, ako bi trdil, da bo jutri lepo vreme ali da bo dež. Če pa to kdo javno trdi in dokazuje, moramo proti temu protestirati, ker izraža s tem željo in namero, da bi nas raznarodil.

Fašizem je napravlil mnogo velikega in to priznava že ves svet. Nesreča pa je hotela, da je njegov boj proti prevratnim strankam zadel tudi nas, in to ne kot prevratnike, temveč kot Slovence. To je ona senca, ki nas še loči. Toda mi gremo kljub temu v volino borbo z belo knjigo. Naš cilj je mir in zadovoljstvo našega ljudstva. (Tudi to zaključno besedo dr. Wilfana so zborovalci burno odpravili).

Nato je dr. Slavik — ob 1½ popoldne zaključil shod. Ne vodi nas sovražito — je rekel — temveč ljubezen in miroljubnost. S svojim nastopom hočemo le pokazati, da hočemo ostati Slovani brez škode za državo in italijanski narod. Nočemo nič na škodo drugih, temveč samo svobodo in mir. V tem imenu pojdemo na volilne, da si izberemo svoje zastopnike ne zato, da bodo sovražno nastopili proti vladi, temveč da bodo sodelovali z njo na blagor našega ljudstva. Toda kakor sme italijanski narod ljubiti svoj jezik, tako smemo tudi mi ljubiti svojo narodnost, svoj jezik, svojo kulturo ter jo ohraniti.

S tem je bil ta zanimivi shod zaključen. Nekar so se zborovalci mirno razšli. Dr. Wilfan in dr. Slavik sta se nekoliko časa nato pogovarjala z občinskim komisarjem, zastopnikom fašistovske zveze in tajnikom ricmanjskega fašja.

Volilni sestanek pri Sv. Ivanu

Predsinocnim je bil v «Narodnem domu» pri Sv. Ivanu sestanek, ki je številno zbranim volilcem volilem tega okrožja podal vsa potrebna pojasnila. Sestanek je otvoril A. Gernke s prisrčnim nagovorom, vselej se tako lepe udeležbe.

Kandidat dr. Wilfan je v na široko zasnovanem govoru pojasnjeval volilem vse, kar jim je treba vedeti za pravilno glasovanje. Nato je prešel na politično polje in prepričevalno predložil volilem, naj ne poslušajo vab v kako drugo stranko, češ, da bi zastopniki večjih strank mogli uspešneje braniti njih koristi. Kakor bi se zdelo tako naglašanje na prvi pogled vabljivo, je vendar neveljavno. Mi se ne moremo družiti s kako drugo stranko že zato, ker ne nastopamo kot stranka, ampak kakor narodna edinica v drugorodni državi. Mi ne stremimo za tem, da bi se uveljavili kot stranka, marveč kot narodna individualnost v državi. Zato smo nastopili s svojo slovensko listo in moramo glasovati zanj! Nadalje je govornik obrazložil opredeljenje naših političnih organizacij, ki so sklenile sporazum za skupen nastop. Z živo besedo je povedal dr. Wilfan razloge, ki so sili, da se je sklenil sporazum. Ta sporazum smo morali skleniti iz že gori rečenega razloga: ker najvišji interes naše narodne manjšine zahteva, da se na volitvah predstavimo kot narodna celota, ne glede na posebno opredeljenje v kakih drugih pogledih. — Na to je dajal govornik pojasnila na razna vprašanja volilcev. Eden teh je opozoril, da se širijo govorice, da se od neke strani hoče kršiti sporazum s preferenčnimi glasovi. Dr. Wilfan je odgovoril v temle smislu: Če bi se morda poskušalo to od strani kakih posameznih in neodgovornih oseb, ne more biti to za nas razlog za kakke ukrepe. Še le tedaj, če bi imeli gotovost, da se kaj takega poskuša od strani odgovornih činitelev, ki so sklenili sporazum, bo čas za razmisljanje, kaj je treba ukreniti. Dokler pa nimamo take gotovosti, je naša dolžnost — kot poštenih ljudi — da ostanemo zvesti sklenjenemu sporazumu in da oddamo svoje prednostne glasove le za prve tri kandidate na kandidatski listi po vrsti kakor so navedeni.

Dr. Wilfan je naglašal, da ne moremo in ne smemo hoteti, da bi nam mogel kdo očitati besedolomstvo! Govornik je pozval volilce, naj ostanejo zvesti — sebi!

Tudi dr. Slavik je v kaj temperamentnem govoru izjavil, da je bil sporazum neogibno potreben ob sedanjem položaju naše narodne manjšine ter da se ga moramo točno držati. Ne le pred italijansko javnostjo, ampak tudi pred svetom bi škodovalo našemu ugledu, če ne bi nastopili složno kot enota za skupno kandidatsko listo. Dokazoval je, navajajoč vrsto tehtnih razlogov, da nismo mogli in smeli drugače, nego da smo predložili svojo slovensko listo. Če bi se družili s kako drugo stranko, bi se potopili v njo, bi izgubili in nikdo ne bi govoril več o nas, kamo-li, da bi se kdo potoval za naše želje, posebne narodne potrebe in zahteve. Bili bi le državljani Italije, ne pa nje slovenski državljani! Na podlagi teh izjavljaj, ki so jim zborovalci neprestano burno pritrdjevali, je vzkljnil govornik: Slovani smo in zato moramo glasovati za Slovence! Vsi torej na volilne za našo kandidatsko listo!

Predsednik je zaključil zborovanje s toplo zahvalo na lepi udeležbi in živem zanimanju za volitve ter je pozval volilce, naj dne 6. aprila vsi storijo svojo narodno in državljansko dolžnost. Toliko na začetku kolikor na knco so zborovalci prisrčno in z glasnim vzkljkanjem pozdravljali nosilca naše liste, dra. Wilfana ter so mu z navdušeno ovacijo čestitali za njegov godovni dan. Če se uvažujemo! da se je vse zborovanje vršilo v uzmernem redu in v najlepši skladnosti med navzočimi in da se tudi drugače ni ni malo kalilo od nobene druge strani, moremo reči, da je bil ta sestanek v čast stvari, ki so ji naši Svetoivancani vdani in zvesti.

Okrevanje ruskega gospodarstva

Rusija polagoma vstaja iz razvalin. Črnogledi pesimisti sicer nočejo še priznati tega, ker se ruska obnova vrši navidezno zelo polagoma in ker ni očitna. To je pač razumljivo. Rusija je tako razsežna zemlja in njeno prebivalstvo je tako neenakomerno in redko naseljeno, da se individualni napredek malo pozna. Na zunanaj je slika še vedno obupna, vendar pa če se zatečemo k statistiki, ki je pač najboljše merilo za resnični položaj, tedaj izgleda tudi današnja Rusija precej drugače kakor v pretečenih letih zastoja in nazadovanja. Okrevanje družabnega organizma je v glavnem označeno po gospodarskem položaju. Če kaže črta gospodarstva navzgor, tedaj se more govoriti o napredku, sicer ne. Politična zmaga še tako velikih in izvirnih ideologij nad staro tradicijo je kratkotrajna in brez haske, če gre pri tem ljudsko blagostanje v nič.

Vojna, revolucija in meščanski boji s protirevolucijo so izčrpali gospodarske sile ogromne dežele. Po teh strašnih političnih pretresih, ki so samo sesali mater domovino, se ne smemo čuditi, če je končena zemlja odpovedala in smo doživeli strahovito lakotno katastrofo ob Volgi.

S isto pretresljivo žaloigro ob Volgi pa se zdi, da je dosegel padec svojo najnižjo točko. Od tedaj naprej gre navzgor, polagoma in ne brez težav, toda z matematično gotovostjo gre navzgor. Če bi hoteli primerjati današnji gospodarski položaj predvojnemu, tedaj bi ta primerjava slabo izpadla za sedanost, toda če primerjamo l. 1923. in l. 1924. letnika 1919. do 1921., potem pa se more govoriti o velikem napredku ruskega gospodarstva.

Ta napredek, ki pa se kakor zgoraj omenjeno, le malo pozna, pa ne more zadržati dejstva, da je pot navzgor zelo težavna in da bo treba še mnogo mnogo let, predno bodo zabrisane gospodarske posledice ruske nesreče. V naslednjih odstavih prinašamo razmotrivanje nekega strokovnjaka, ki je prepotoval v l. 1923. evropsko Rusijo in ki si je ustvaril gotovo sliko o ruskem gospodarskem položaju.

Agrarni dekret od 8. novembra 1917. je na papirju nacionaliziral posestva, v resnici pa jih je izročil kmetom. Izvršila se je velikanska agrarna revolucija, katere posledica pa je bila, da se je zmanjšala površina obdelanega sveta, zlasti tudi zato, ker je boljševiška vlada jemala kmetom živila. Prišlo je do lakote spomladi 1921., kar je prisililo boljševiško vlado, da se je odrekla marksističnemu programu. Ta preobrat, znan pod imenom Nep t. j. «novaja ekonomičeskaja politika» je vzpostavil prostost trgovine in rokodelske obrti in srednje industrije. Konec je bilo takozvane «vojne komunizma». Kapitalističen režim se je deloma zopet uvedel in kmet je mogel trgovati z žitom, ki mu je ostalo po odtrganju naturalnega davka.

Ta preobrat se je izplačal. Kmet je imel zopet interes proizvajati čez svojo lastno rabo. Sam sem na licu mesta opazoval, kako plačuje kmet žitni davek, kako premeta za svoje žito žitno posojilo ali pa červonce in more torej svobodno razpolagati z izkupičkom. Tako se kmet na novo udeležuje obnove narodnega gospodarstva. Žito ima svojo ceno in mesta se morejo zopet svobodno preskrbovati z živil. Tako se je zopet vzpostavilo bolj zdravo razmerje med mestom in deželo. Nazadovanje s padcem na prosto izmenjavo blaga, ki se je pokazalo v l. 1919. do 1921., je v novo politiko obstalo, in napredek je bil tu.

Toda razmerje med mestom in deželo ni še popolno, ker ni organizacija še izvedena. Kmet se je sicer z vsmo oprjel nove gospodarske prostosti, toda trgovanje z mesti ni še organizirano, predvsem, ker ne more kmet svojega blaga razpečati, zakaj mesta ne morejo kupovati. Vsa velika podjetja, ki izdelujejo recimo tkanine, obuvale, stroje, orodja so podržavljena in ta podržavljena podjetja ne morejo zvišati svoje proizvodnje vzporedno z naraščanjem poljske proizvodnje. Zato gredo cene žitu dol, ker je proizvodnja večja kakor uporaba, istočasno pa gredo cene industrijskih izdelkov gor. Na novo oživljeni kapitalizem je torej kmetu v škodo, zakaj kmet ne more nič kupiti valed visokih cen; na istem stališču — so tudi nastavljenici s stalno plačo v mestih: «Nova obleka, pa

novih črevljev, to je katastrofa zame, mi je rekel neki petrograjski tovarš.

To je gospodarska kriza trenutka. Državna gospodarska politika s svojimi trudi, sindikati se ni izkazala v industriji, ker ni mogla nuditi prebivalstvu možnost nakupa. Ostali so na pol poti med komunizmom in kapitalizmom in ne vedo, kaj bi dalje. Na eni strani ostaja spoznanje, da ne more tako dalje, sicer mora kmet priti zopet do onega položaja, ko ne bo mogel prodajati svojega odvisnega žita mestnemu prebivalstvu, torej grozi mestu lakota, od druge strani pa spoznanje, da bi oporistev industrije v zmislu razširjene «Nep» pomenila konec sovjetske vladavine. Če bi kapitalizem zmagal na celi črti, tedaj mora priti do nove delitve oblasti v državi med posameznimi razredi, ki se že tvorijo in ki utegnejo postati nevarni današnjim oblastnikom.

V industriji pomanjkuje kupcev, kreditna kriza, grozeč bankrot, pri konsumentu, zlasti pri kmetu pojevanje kupovalne moče — vse to je znak zelo neugodnega celotnega položaja v ključu preobitelji živl. Nastaja to-le: kmet ne izkupi nič za svoje žito, v mestih pa so plače in mezde nižje kot pred vojno, cene pa višje. (Mesečna plača vsučilskih profesorjev znaša 3 červonce, — červonec je približno 280 lir — bančni uradniki imajo od 10 do 20 červoncev, kar se smatra za srednje dobro plačo pri majhni družini).

Ta dejstva niso razveseljava. Tega ne zakrivajo niti boljševiški časopisi, ampak kritizirajo in razmotirajo čisto odkrito škodo in pogreške, ne da bi prišli do kakšnega pozitivnega zaključka, kar bi bilo mogoče le v slučaju, da se «Nep» razvije dalje do uvedbe kapitalističnega reda v vseh obratih.

«Denar umira», je tudi programatični stavek marksizma, pa tudi ta ne velja več za sovjetsko Rusijo. Denar ni izumrl, nasprotno stremi se za tem, da bi se prišlo k nekdanji kapitalistični zlati podlagi. Državna banka in finančno ministrstvo delujejo na to, da bi vzdržali 1. decembra 1922. na novo vpeljavno stalno vrednoto («červonec» = 10 rubljev v zlatu = 1 sterling), da bi vedno bolj omeji papirni denar in dosegli ravnesve državnega proračuna. V tem oziru se pozna napredek. Červonec je dobro sondiran, tehnično pravilno upeljana in nadzorovana vrednota, ki temur pripomore despotična oblast države nad gospodarstvo. Denarno gospodarstvo je torej bolj urejeno in pri vseh težavah, ki so zvezane s tem prehodom je nastopila neka umerjenost in ni več one napetosti, ki je bila posledica padanja valute.

Toda tudi ta pomeni korak proč od marksizma. Zasedujejo se kapitalistični smotri: Denar stalne vrednosti, ravnesve v proračunu, aktivna trgovska bilanca stremi za tem, da bi se dobilo zunanje posojilo in da bi tuje države pripoznale sovjetsko vladavino. Tem vidikom služi današnje finančno gospodarstvo in zunanja politika Rusije. To ni marksistično, toda odgovarja interesom Rusije. Nastane le vprašanje, ali se da to danes praktično izvesti.

Državna banka skuša na vse načine povečati izvoz in zmanjšati uvoz. Zato daje na pr. lesnemu trstu kredit v papirju za izvoz lesa, za izkupljene devize pa porabi, da zboljša svojo bazo. Toda ker se današnja Rusija drži načela, da ni smeti ničesar uvažati, kar more domača industrija proizvajati, zato ne more industrija napredovati, kajti ruska industrija more danes le malo proizvajati. Za daljšo dobo pa se to ne da vzdržati, zakaj nikjer na svetu ni mogoče trajno izvažati, ne da bi se tudi kaj uvozilo. V vsem tem obstoja namen forsirati izvoz žita, katerega bo letos na razpolago kakih 222 milijonov pudov. Na ta način bi se žitu cena zvišala v notranjosti, kar bi prišlo kmetu v dobro, istočasno pa bi se zvišala aktivnost trgovinske bilance.

Danes je trgovinska bilanca aktivna. Danes se ne uvažajo nikak živila več, pač pa se izvažajo žita. Spomladaj sem na svoje oči videl, ko so v Revalu nakladali z žitom ruske parnike in isto se godi v pristaniščih Črnega morja.

To je pristen merkantilizem, ki skuša pritegniti zlato, izvažati domače žito in zapreti meje tuji industriji. Zgodilo se je tako pač vsled naravnega gospodarskega razvoja, ki se ne da vpreči v državni voz. So to pač vprašanja, za katera nima marksistično vprašanje nobenih zgledov.

Glavno vprašanje ni prehrana mestnega prebivalstva, ampak kako zadostiti potrebam večine, ki je kmetstva. Kmet potrebuje čevljev, oblek, strojev; treba je torej ojačati njegovo kupovalno moč.

Tako pridem koncem koncev zopet do kmeta. Na muzikovem hrbtu so krotili carji svojo znano politiko, in tudi Witte (znani minister za časa caristične vladavine) je upal, da bo kmet vzdržal do tedaj, ko bo državna industrija dosegla svoj smoter. Nekaj takšnega tiči tudi v današnji sovjetski vladi, ki se trudi, da bi spravila kmeta v tesnejšo zvezo z mestom. Tudi sovjetska vlada ve, da je tudi njeno življenje odvisno od zadržanja kmetov. «Poljedelska razstava» zadnje jeseni v Moskvi je imela glavni namen, da se vzpostavi zveza med mestom in deželo. Po «Nep» je postala «smitka» najglasnejše geslo, «smitka» pomeni zvezo med mestom in deželo. «Smitka» naj pokaže kmetu, kaj mu more nuditi mesto in država.

Naš volilni znak

Pismo iz Brazilije

Neki naš čitatelj nam je dal na razpolago sledeče veleznimivo pismo od svojega sorodnika iz Rio de Janeiro. Opozarjamo nanje posebno tiste naše rojake, ki jim razni agitatorji slikajo Brazilijo kot nekako novo »obljubljeno deželo».

Posebnege Ti nimam poročati ne v splošnem pogledu, ne o samem sebi. Gre vse po starem toliko z menoj kakor tudi z mojo okolico. Vi tam imate trdo zimo, mi tukaj smo v polnem poletju, v najsihlnejši vročini. Je pač drug svet, v mnogih ozirih pravi narobe — svet, Italijani mu pravijo «terra matta», v marsičem imajo tudi prav.

Predno nadaljujem, dovolj, da Ti na tem mestu predložim malo prošnjo. Rabim nekaj perila, pred vsem nekaj dobrih rjuh. Te stvari so tukaj zelo drage, po ceni tudi tam pri Vas niso, kakor razvidim iz inseratov v «Edinosti», a mislim si, če jih naročim od tam, bi bil vseno na boljšem, morda ne ravno radi cene, pač pa gotovo radi boljše kakovosti.

Glede vprašanja, radi katerega si mi pisal zadnje svoje pismo, tihoče se strokovnjaško izobraženih veleposestniških oskrbnikov, mislim, da ne bo odveč, ako o predmetu z ozirom na tukajšnje razmere spregovorim nekoliko obširneje.

Poljedelski podnik je tukaj jako malo razvit. Ustanovilo se je še le v novem času nekaj nižjih šol za prve začetke umnega poljedelstva, a višjih učilišč, kakor povsod v Evropi, še ni in jih menda tako hitro tudi ne bo. So pač druge potrebe nujnejše nego skrb za izobrazbo poljedelskih vsečakov, kateri se v splošnem niti ne potrebujejo, kakor bo razvidno iz sledečega.

Veleposestva so baš tu v Braziliji obširnejša nego kjerkoli drugod, mnogo jih je, ki v obsegu prekašajo marsikatero bivšo nemško kmetovino. Moda zahteva, da je lastnik ali doctor juris ali vsaj polkovnik narodne garde; glavna briga mu je visoka politika, ženske in hazard. Vse drugo ga ne zanima. Biva navadno tu v Rio kot poslanec, senator ali visok uradnik ali pa troši brezmiselno svoje velikanske dohodke v Parizu. Za svoje obsežno posestvo nima posebne skrbi, čemu tudi, saj vsako zimo, kako se kava sadi, prideluje in prodaja. Vse to je stvar oskrbnikov. To so ljudje navadno malo pismeni, a trdi, energični, brutalni, pravi priganjaci kolonov in drugih delavcev. Kjer ne zaleže beseda, šviga tudi pasji bič; slepo so vdani svojemu gospodarju, neizbirčni v sredstvih za doseg postavljenih si ciljev, tudi sunek z bodalom ali strel iz zasede jim pravi pride. Sedaj misli si v sredi te sodrge našega poštenega človeka! Izjeme, katerih je gotovo, le potrjujejo pravilo.

Ves obrat po fazadah, kakor se zovejo velika posestva, ne more biti bolj primitiven, kakor je. Pridelovanje kave, sladkorja, bombaža, riža, tobaka, kavčuka itd. ne nudi nikakih težkoč, vse gre po stari, od roda do roda preizkušeni metodi, za novosti se običajno ne zanimajo. Še lažja je živinoreja. Goveda, konji, mule, ovce, vse je skozi celo leto, dan in noč, brez vsake streme v dobrem in slabem vremenu, vedno na prostem, kjer se žival, sama sebi prepuščena, živi, redi in množi. Ni treba skrbeti ne za hleve, ne za krmo čez zimo, ne za pripravljanje gnojja, zemlja rodi brez tega. Vse to dela našim kmetovalcem zadosti preglativ, a tukaj vse popolnoma odpade. Za krmo mestnih konj, mul, krav itd. rabijo pred vsem koruzo, a le malo sena, katero se uvažja, stisnjeno v bale, največ iz Argentine. Oves se tu ne krmi, a tudi ne prideluje. Enkrat v letu zreje skupaj iz pašnikov vsa živalna, da jo pregledajo, zaznamujejo in izberejo, posebno govedo, za prodajo v velike klavnice, kjer se proizvajajo v velikanskih množinah na solcu posušeno goveje meso. Kapital, naložen v velikih živinorejskih posestvih, se navadno obrestuje letno z 20 do 30% Stroškov, kakor rečeno, lastnik nima skoro nikakih, razen da drži telpo na pol divjih jezdecov za varstvo in nadzorstvo. Poglavah teh je neke vrste oskrbnik, peresu le malo ali nič vajen, a igrača mu je v divjem galopu vjeti z «lasom» bika, žrebca ali drugo bežečo žival in jo vreti ob tla.

Sadjejeje v evropskem smislu tukaj ni. Sadja je gotovo več in mnogovrstnejša kot tam, a nikjer se ne prideluje sistematično in v večjih nasadih. Češnje, jabolka, hruške, fige, brskve, marelice in grozdje splošno ne uspeva, delajo se sicer poskusi, a težko da se bodo posrečili v krajih s tropičnim podnebjem. Le na jugu, posebno še v državi Rio Grande do Sol, je vinska trta zelo razširjena in se pridela mnogo grozdja in vina, a ne posebne kakovosti. Zvinoreje se bavijo tam le mali in večji samostalni kmetje, imenovani kolonisti. Veleposestniki se zanimajo le za rejo goveje živine in konjev, vinarstvo jim nese pre malo. Ravno tam poskušajo zadnja leta s pridelovanjem pšenice, kakor kaže, z uspehom. Koruza, fižol, krompir in slinči sedeči uspevajo povsod, večinoma kot postranski pridelek v kavnih nasadih v naravnost ogromnih množinah, posebno koruza in fižol. Enako dobro uspevajo tudi sladkor, riž, bombaž in tobak, a vse te kulture, dasi v uprav kolosalnem obsegu, oskrbujejo le navadni delavci in neuki oskrbniki, nikjer ni opaziti, da bi bili nastavljeni ali da bi se potrebovali večški ali oskrbniki po poklicu.

Svinoreja je tako rekoč še le v početku; dasi ni dvoma, da bi se dala silno razviti, je do sedaj v tem pogledu le malo storjenega.

O gozdarstvu ne more biti niti govora. Gozd se brezmiselno uničuje, ne štiti ga niti najmanjša zakonita določba. — Preostaja še par besed o kavčuku, tem še nedavno za kavo najpomembnejšem braziljskem proizvodu. Dobiva se največ v krajih, po katerih tečejo reka Amazonas in njeni pritoki, iz soka gigantskih, po pragozdov raztresenih dreves. Podnebeje je zelo vroče in skrajno nezdavno posebno za Evropejce in pokrajina zasluži ime, katerega ima, — «zeleni pekli». Pred mnogimi leti so bili tam pri gradnji železnice na skrajnem zahodu tik od peruvske granici zaposleni številni Avstrijci, med temi par Slovencev; cepali so od rumene mrzlice kakor muhe. V tem podnebnju vztraja le domačin, le ta se zamore rabiti pri dobavi kavčuka. Podjetja sama, navadno v rokah tujcev, so skoz in skoz le kupčija, strokovnjači se ne potrebujejo, dobjeni kavčuk ali gumi se le v toliko pripravi, da se strijen v velike hleve lažje izvažja. Skrb podjetnikova obstoji edino v tem, da čim prej in čim bolj obogati, in mu v doseg tega smotra prav pride vsak pripomoček. Delavec je pri tem prva in največja žrtev, kakor v pragozdu, tako tudi po kavnih in drugih plantajah te širne zemlje, vse ga izkorišča, a ni ga zakona v njegovo korist in varstvo.

Iz lastnega opazovanja poznam poglavitejše dele te dežele, med tem posebno državi sv. Pavla in Rio Grande do Sul. V prvi sem bil skoro deset let v vednem dotiku s krogom pridelovalcev kave, sladkorja, bombaža itd. V

Porto Alegre, glavnem mestu zadnjemimenovalne države, kjer sem bil nad dve leti, sem videl do dobra tukajšnje živinorejo, tako različno od naše, in napravljanje suhega govejega mesa, te ne ravno okusne južnoamerikanske specialitete. Videl sem povsod, da niso nikjer zaposleni strokovno izobraženi oskrbniki, taki ali slinči, kakor običajno vodijo veleposestva v Evropi. Za nje tukaj sploh ni mesta. Vsa strokovna izobrazba, katere so v Evropi deležni oskrbniki po poklicu, ni in tudi ne more biti prilagojena potrebam in zahtevam tukajšnjega poljedelstva. Najvažnejše tukajšnje kulture, kave, sladkorja, bombaža itd., so tem ljudem do cela tuje, poznanje drugih poljedelskih strok, na katere se v Evropi polaga toliko važnosti, je pa tukaj skoro brez vsake vrednosti, ker se pričuneno ne zamore izvajati v praksi. Ne mala težkoča je končno še občevalni jezik. Do sedaj še nisem srečal nobedosega rojaka, kateri bi se bil že v Evropi ali vsaj po potu toliko potrudil, da bi vsaj za silo lomil portugalski jezik. V danih razmerah ni za ondotne agronome tukaj nikakšne eksistencne možnosti in se jim mora na vsak način in odločno odsvetovati, da bi si kot taki iskali tukaj svoj delokrog. Ne kaže jim niti, da bi se načili kot samostalni poljedelci, ker bi, ne poznavajoč tukajšnje obdelovalne zemlje, ne uspevali in v kratkem gotovo propadli, kakor se je zgodilo že mnogim, ki so hoteli tu kmetovati po evropskem načinu, a so vzlic osebnim sposobnostim in strokovnemu znanju ter velikemu kapitalu korenito pogoreli. Poljedelec, naj si bo izločan ali le samouk kmet, ako ga lastna volja ali usoda dovede v te kraje, naj pusti doma vsa svoja poljedelska učenost, ali naj jo vrže čez krov v morje tik predno se izkrcja, bo boljše za nj! Prost vsah predhodkov bo lahko napredoval, posebno ako prime v začetku za vsako delo, na katero ravno naleti, tudi če ni njegove stroke ali mu ni preveč po godu.

Tudi v Braziliji ni tedaj nič! Pravijo, da je v Argentini boljše. Ne vem, nikdar nisem bil tam, a vem, da v Argentini gotovo hvalijo Brazilijo kot boljšo deželo. Kdo ima prav? Oba, ali nobeden, kajti položaj bo isti tu in

tam. Tukajšnje kavo nadomešča v Argentini pred vsem pšenica, potem koruza; uprav kolosalna je živinoreja (govedo, konji in ovce). Kar se tiče delodajcev in delojemalcev v splošnem se razmere, kakor mi združuje, ne razlikujejo bistveno od braziljskih. Tu in tam neugoden položaj kakor za prostega, tako za izvežbanega delavca, rokodelca in strokovnjaka. In lahko rečem, kakor je v Braziliji in Argentini, je povsod v vseh južnoamerikanskih republikah, raje še mnogo slabše, ker so vse, izveženi morda Čile, še malo razvite in le počasi napredujejo.

Centraine in severne Amerike ne poznam. Vem le, da so razmere v prvi vsled večnih puntov in preobratov sila nestalne. Mexico obeta, da postane v doglednem času posebne važnosti za evropske naseljenike. Zjedinjene države so s «človeškim materialom» prenaseljene, ovirajo naseljevanje, kakor znano, in ni nemogoče, da je sploh prepovedo. Pravijo, da tam ni dobro, pomanjkanje dela in brezobzirna konkurenca. Toda en del v Zedinjenih državah je, kateri zasluži posebno pozornost sadjejeje, to je Kalifornija. V sled idealnega podnebeja se je tam sadjejeje neizmerno hitro in ugodno razvila, tako da Kalifornija oskrbuje s svežim sadjem že celo Ameriko. Na tukajšnjem trgu se vidijo posebno krasna jabolka, hruške, brskve in grozdje kalifornijskega izvora, seveda vse silno drago. Tudi sadnih konserv od tam je opaziti mnogo. Poleg nafinjšega evropskega sadja proizvajajo Kalifornija tudi nekaj tropičnih sadežev, kakor banane i ananas, potem še silne množine prvovrstnih pomaranč. To je dežela, katere njene lastne vrline vabijo k naselitvi. Tako mi poročajo moji posve verodostojni viri. Dasi nimam povoda za kak dvome, se mi vendar zdi potrebno, da ponovim, da osebo, iz lastnega očvida ne poznam kalifornijskih razmer, ker nikdar nisem bil tam.

Naj bo dostil Povedano, mislim, da bo zadovalo, ako treba več, evo — me na razpolago! S prošnjo, da se z odgovorom vsaj malo bolj požurijo kakor zadnjič, ostanem s srčnim pozdravom, vse dobro želeč Tebi in Tvojim, — Tvoj zvesti brat Francy.

DNEVNE VESTI

Kje so neznačajnejši ?

Naj dodamo k izvajanjem v včerajšnjem uvodniku še nekoliko pripombo. «Vitezi» pri «Novi Dobi» čitajo dru. Wilfanu, da je njegova politika neiskrena, zavratna, neznačajna — sleparska. Gospoda naj bi bili nekoliko previdnejši s takimi očitani. Že zato, ker imajo v svojih vrstah podajke, ki so posebjena neiskrenost, neznačajnost in nedolodnost, ljudi, ki močju svoje — prepričanje kakor srajco. Saj imajo v svojih vrstah človeka, znanega na Goriskem, bivšega Sokola, ki je nekoč, ko so mu sovaščani očitali neznačajnost in izdajstvo na narodni stvari, zamenjal sem le rdečo srajco s črno! V svojih vrstah — in sicer sprednjih — imajo moža, ki je nekda prvačil v slovenskem taboru svojega oklevaja. Podpisal je bil slovenski narodni program, kandidiral na tem programu, bil izvoljen in je tudi na istem programu vršil svoj deželnozborski mandat! Sedaj pa je zamenil — politično srajco. Nič drugega. Sicer držijo njegove obljube kot žebelj, že radi tega, ker je — obljube.

Dr. Wilfan pa je neiskren, neznačajen in slepar menda zato, ker ostaja neomajno zvest samemu sebi, svoji politični smeri, svojim ciljem, besedi, dani ljudstvu, ki mu je poverilo svoje zaupanje! Neiskren je menda tudi zato, ker vsakemu govori odkrito, iskreno, odločno, ker ne pozna strahu niti pred močnimi gospodi, ko jim je treba govoriti resnico v obrambo interesov svojih varovancev, svojega ljudstva! «Vitezi» pri «Novi Dobi» so pa značajni menda zato, ker se ne upajo nikdar spregovoriti besede proti krivicam, ki se gojijo našemu ljudstvu; in iskreni so menda zato, ker si napravim visokim gospodom nikdar ne upajo govoriti besede resnice o mišljenju in čustvovanju ljudstva, ki bi se mu oni hoteli narinati kot — voditelji!

Res velika je razlika med «neiskrenostjo», «breznačajnostjo» in «zavratnostjo» dra. Wilfana in novodobarsko «iskrenostjo» in «značajnostjo». Da, da, velika razlika je — tolika, da bi morali novodobarji zardeti, če bi imeli le iskrico čuta za politično značajnost in tisto odkritost, ki je možu v čast in dolžnost! Razlika je v tem, da dr. Wilfan govori resnico tudi na visokih mestih in jim kaže na prave poti, novodobarji pa jim prikrivajo resnico, ker jih hočejo s tem zavajati na kriva pota in h krivičnim dejanjem, jih torej — sleparijo. Dr. Wilfan ima čisto vest in zato more stopati pred ljudstvo z jasnim in vedrim čelom, kar gotovo ne morejo tisti, ki menjujejo — srajco!

Res velika je razlika med «neiskrenostjo», «breznačajnostjo» in «zavratnostjo» dra. Wilfana in novodobarsko «iskrenostjo» in «značajnostjo». Da, da, velika razlika je — tolika, da bi morali novodobarji zardeti, če bi imeli le iskrico čuta za politično značajnost in tisto odkritost, ki je možu v čast in dolžnost! Razlika je v tem, da dr. Wilfan govori resnico tudi na visokih mestih in jim kaže na prave poti, novodobarji pa jim prikrivajo resnico, ker jih hočejo s tem zavajati na kriva pota in h krivičnim dejanjem, jih torej — sleparijo. Dr. Wilfan ima čisto vest in zato more stopati pred ljudstvo z jasnim in vedrim čelom, kar gotovo ne morejo tisti, ki menjujejo — srajco!

Res velika je razlika med «neiskrenostjo», «breznačajnostjo» in «zavratnostjo» dra. Wilfana in novodobarsko «iskrenostjo» in «značajnostjo». Da, da, velika razlika je — tolika, da bi morali novodobarji zardeti, če bi imeli le iskrico čuta za politično značajnost in tisto odkritost, ki je možu v čast in dolžnost! Razlika je v tem, da dr. Wilfan govori resnico tudi na visokih mestih in jim kaže na prave poti, novodobarji pa jim prikrivajo resnico, ker jih hočejo s tem zavajati na kriva pota in h krivičnim dejanjem, jih torej — sleparijo. Dr. Wilfan ima čisto vest in zato more stopati pred ljudstvo z jasnim in vedrim čelom, kar gotovo ne morejo tisti, ki menjujejo — srajco!

Res velika je razlika med «neiskrenostjo», «breznačajnostjo» in «zavratnostjo» dra. Wilfana in novodobarsko «iskrenostjo» in «značajnostjo». Da, da, velika razlika je — tolika, da bi morali novodobarji zardeti, če bi imeli le iskrico čuta za politično značajnost in tisto odkritost, ki je možu v čast in dolžnost! Razlika je v tem, da dr. Wilfan govori resnico tudi na visokih mestih in jim kaže na prave poti, novodobarji pa jim prikrivajo resnico, ker jih hočejo s tem zavajati na kriva pota in h krivičnim dejanjem, jih torej — sleparijo. Dr. Wilfan ima čisto vest in zato more stopati pred ljudstvo z jasnim in vedrim čelom, kar gotovo ne morejo tisti, ki menjujejo — srajco!

Res velika je razlika med «neiskrenostjo», «breznačajnostjo» in «zavratnostjo» dra. Wilfana in novodobarsko «iskrenostjo» in «značajnostjo». Da, da, velika razlika je — tolika, da bi morali novodobarji zardeti, če bi imeli le iskrico čuta za politično značajnost in tisto odkritost, ki je možu v čast in dolžnost! Razlika je v tem, da dr. Wilfan govori resnico tudi na visokih mestih in jim kaže na prave poti, novodobarji pa jim prikrivajo resnico, ker jih hočejo s tem zavajati na kriva pota in h krivičnim dejanjem, jih torej — sleparijo. Dr. Wilfan ima čisto vest in zato more stopati pred ljudstvo z jasnim in vedrim čelom, kar gotovo ne morejo tisti, ki menjujejo — srajco!

Res velika je razlika med «neiskrenostjo», «breznačajnostjo» in «zavratnostjo» dra. Wilfana in novodobarsko «iskrenostjo» in «značajnostjo». Da, da, velika razlika je — tolika, da bi morali novodobarji zardeti, če bi imeli le iskrico čuta za politično značajnost in tisto odkritost, ki je možu v čast in dolžnost! Razlika je v tem, da dr. Wilfan govori resnico tudi na visokih mestih in jim kaže na prave poti, novodobarji pa jim prikrivajo resnico, ker jih hočejo s tem zavajati na kriva pota in h krivičnim dejanjem, jih torej — sleparijo. Dr. Wilfan ima čisto vest in zato more stopati pred ljudstvo z jasnim in vedrim čelom, kar gotovo ne morejo tisti, ki menjujejo — srajco!

Res velika je razlika med «neiskrenostjo», «breznačajnostjo» in «zavratnostjo» dra. Wilfana in novodobarsko «iskrenostjo» in «značajnostjo». Da, da, velika razlika je — tolika, da bi morali novodobarji zardeti, če bi imeli le iskrico čuta za politično značajnost in tisto odkritost, ki je možu v čast in dolžnost! Razlika je v tem, da dr. Wilfan govori resnico tudi na visokih mestih in jim kaže na prave poti, novodobarji pa jim prikrivajo resnico, ker jih hočejo s tem zavajati na kriva pota in h krivičnim dejanjem, jih torej — sleparijo. Dr. Wilfan ima čisto vest in zato more stopati pred ljudstvo z jasnim in vedrim čelom, kar gotovo ne morejo tisti, ki menjujejo — srajco!

Res velika je razlika med «neiskrenostjo», «breznačajnostjo» in «zavratnostjo» dra. Wilfana in novodobarsko «iskrenostjo» in «značajnostjo». Da, da, velika razlika je — tolika, da bi morali novodobarji zardeti, če bi imeli le iskrico čuta za politično značajnost in tisto odkritost, ki je možu v čast in dolžnost! Razlika je v tem, da dr. Wilfan govori resnico tudi na visokih mestih in jim kaže na prave poti, novodobarji pa jim prikrivajo resnico, ker jih hočejo s tem zavajati na kriva pota in h krivičnim dejanjem, jih torej — sleparijo. Dr. Wilfan ima čisto vest in zato more stopati pred ljudstvo z jasnim in vedrim čelom, kar gotovo ne morejo tisti, ki menjujejo — srajco!

Res velika je razlika med «neiskrenostjo», «breznačajnostjo» in «zavratnostjo» dra. Wilfana in novodobarsko «iskrenostjo» in «značajnostjo». Da, da, velika razlika je — tolika, da bi morali novodobarji zardeti, če bi imeli le iskrico čuta za politično značajnost in tisto odkritost, ki je možu v čast in dolžnost! Razlika je v tem, da dr. Wilfan govori resnico tudi na visokih mestih in jim kaže na prave poti, novodobarji pa jim prikrivajo resnico, ker jih hočejo s tem zavajati na kriva pota in h krivičnim dejanjem, jih torej — sleparijo. Dr. Wilfan ima čisto vest in zato more stopati pred ljudstvo z jasnim in vedrim čelom, kar gotovo ne morejo tisti, ki menjujejo — srajco!

Res velika je razlika med «neiskrenostjo», «breznačajnostjo» in «zavratnostjo» dra. Wilfana in novodobarsko «iskrenostjo» in «značajnostjo». Da, da, velika razlika je — tolika, da bi morali novodobarji zardeti, če bi imeli le iskrico čuta za politično značajnost in tisto odkritost, ki je možu v čast in dolžnost! Razlika je v tem, da dr. Wilfan govori resnico tudi na visokih mestih in jim kaže na prave poti, novodobarji pa jim prikrivajo resnico, ker jih hočejo s tem zavajati na kriva pota in h krivičnim dejanjem, jih torej — sleparijo. Dr. Wilfan ima čisto vest in zato more stopati pred ljudstvo z jasnim in vedrim čelom, kar gotovo ne morejo tisti, ki menjujejo — srajco!

Res velika je razlika med «neiskrenostjo», «breznačajnostjo» in «zavratnostjo» dra. Wilfana in novodobarsko «iskrenostjo» in «značajnostjo». Da, da, velika razlika je — tolika, da bi morali novodobarji zardeti, če bi imeli le iskrico čuta za politično značajnost in tisto odkritost, ki je možu v čast in dolžnost! Razlika je v tem, da dr. Wilfan govori resnico tudi na visokih mestih in jim kaže na prave poti, novodobarji pa jim prikrivajo resnico, ker jih hočejo s tem zavajati na kriva pota in h krivičnim dejanjem, jih torej — sleparijo. Dr. Wilfan ima čisto vest in zato more stopati pred ljudstvo z jasnim in vedrim čelom, kar gotovo ne morejo tisti, ki menjujejo — srajco!

Res velika je razlika med «neiskrenostjo», «breznačajnostjo» in «zavratnostjo» dra. Wilfana in novodobarsko «iskrenostjo» in «značajnostjo». Da, da, velika razlika je — tolika, da bi morali novodobarji zardeti, če bi imeli le iskrico čuta za politično značajnost in tisto odkritost, ki je možu v čast in dolžnost! Razlika je v tem, da dr. Wilfan govori resnico tudi na visokih mestih in jim kaže na prave poti, novodobarji pa jim prikrivajo resnico, ker jih hočejo s tem zavajati na kriva pota in h krivičnim dejanjem, jih torej — sleparijo. Dr. Wilfan ima čisto vest in zato more stopati pred ljudstvo z jasnim in vedrim čelom, kar gotovo ne morejo tisti, ki menjujejo — srajco!

Res velika je razlika med «neiskrenostjo», «breznačajnostjo» in «zavratnostjo» dra. Wilfana in novodobarsko «iskrenostjo» in «značajnostjo». Da, da, velika razlika je — tolika, da bi morali novodobarji zardeti, če bi imeli le iskrico čuta za politično značajnost in tisto odkritost, ki je možu v čast in dolžnost! Razlika je v tem, da dr. Wilfan govori resnico tudi na visokih mestih in jim kaže na prave poti, novodobarji pa jim prikrivajo resnico, ker jih hočejo s tem zavajati na kriva pota in h krivičnim dejanjem, jih torej — sleparijo. Dr. Wilfan ima čisto vest in zato more stopati pred ljudstvo z jasnim in vedrim čelom, kar gotovo ne morejo tisti, ki menjujejo — srajco!

Res velika je razlika med «neiskrenostjo», «breznačajnostjo» in «zavratnostjo» dra. Wilfana in novodobarsko «iskrenostjo» in «značajnostjo». Da, da, velika razlika je — tolika, da bi morali novodobarji zardeti, če bi imeli le iskrico čuta za politično značajnost in tisto odkritost, ki je možu v čast in dolžnost! Razlika je v tem, da dr. Wilfan govori resnico tudi na visokih mestih in jim kaže na prave poti, novodobarji pa jim prikrivajo resnico, ker jih hočejo s tem zavajati na kriva pota in h krivičnim dejanjem, jih torej — sleparijo. Dr. Wilfan ima čisto vest in zato more stopati pred ljudstvo z jasnim in vedrim čelom, kar gotovo ne morejo tisti, ki menjujejo — srajco!

Res velika je razlika med «neiskrenostjo», «breznačajnostjo» in «zavratnostjo» dra. Wilfana in novodobarsko «iskrenostjo» in «značajnostjo». Da, da, velika razlika je — tolika, da bi morali novodobarji zardeti, če bi imeli le iskrico čuta za politično značajnost in tisto odkritost, ki je možu v čast in dolžnost! Razlika je v tem, da dr. Wilfan govori resnico tudi na visokih mestih in jim kaže na prave poti, novodobarji pa jim prikrivajo resnico, ker jih hočejo s tem zavajati na kriva pota in h krivičnim dejanjem, jih torej — sleparijo. Dr. Wilfan ima čisto vest in zato more stopati pred ljudstvo z jasnim in vedrim čelom, kar gotovo ne morejo tisti, ki menjujejo — srajco!

Res velika je razlika med «neiskrenostjo», «breznačajnostjo» in «zavratnostjo» dra. Wilfana in novodobarsko «iskrenostjo» in «značajnostjo». Da, da, velika razlika je — tolika, da bi morali novodobarji zardeti, če bi imeli le iskrico čuta za politično značajnost in tisto odkritost, ki je možu v čast in dolžnost! Razlika je v tem, da dr. Wilfan govori resnico tudi na visokih mestih in jim kaže na prave poti, novodobarji pa jim prikrivajo resnico, ker jih hočejo s tem zavajati na kriva pota in h krivičnim dejanjem, jih torej — sleparijo. Dr. Wilfan ima čisto vest in zato more stopati pred ljudstvo z jasnim in vedrim čelom, kar gotovo ne morejo tisti, ki menjujejo — srajco!

Res velika je razlika med «neiskrenostjo», «breznačajnostjo» in «zavratnostjo» dra. Wilfana in novodobarsko «iskrenostjo» in «značajnostjo». Da, da, velika razlika je — tolika, da bi morali novodobarji zardeti, če bi imeli le iskrico čuta za politično značajnost in tisto odkritost, ki je možu v čast in dolžnost! Razlika je v tem, da dr. Wilfan govori resnico tudi na visokih mestih in jim kaže na prave poti, novodobarji pa jim prikrivajo resnico, ker jih hočejo s tem zavajati na kriva pota in h krivičnim dejanjem, jih torej — sleparijo. Dr. Wilfan ima čisto vest in zato more stopati pred ljudstvo z jasnim in vedrim čelom, kar gotovo ne morejo tisti, ki menjujejo — srajco!

Res velika je razlika med «neiskrenostjo», «breznačajnostjo» in «zavratnostjo» dra. Wilfana in novodobarsko «iskrenostjo» in «značajnostjo». Da, da, velika razlika je — tolika, da bi morali novodobarji zardeti, če bi imeli le iskrico čuta za politično značajnost in tisto odkritost, ki je možu v čast in dolžnost! Razlika je v tem, da dr. Wilfan govori resnico tudi na visokih mestih in jim kaže na prave poti, novodobarji pa jim prikrivajo resnico, ker jih hočejo s tem zavajati na kriva pota in h krivičnim dejanjem, jih torej — sleparijo. Dr. Wilfan ima čisto vest in zato more stopati pred ljudstvo z jasnim in vedrim čelom, kar gotovo ne morejo tisti, ki menjujejo — srajco!

Aneksija Reke in kraljevi obisk v Ljubljani

Dne 16. t. m. je prisostvoval kralj Viktor Emanuel III. slavnostim aneksije Reke. Istega dne popoldne je prišel kralj s spremstvom tudi v Volosko-Opatijo na vojni ladji. Izkrca se je v Opatiji. Od tu je krenil z avtomobilom na podprefekturo na Voloskem, kjer so mu predstavili načelnike raznih uradov, občinsko zastopstvo Volosko-Opatije in vse župane nove reske ali kvarterske pokrajine. Kralj se je razgovarjal z močeniškimi in berseškim županom, katere je vprašal, koliko prebivalcev imata njiju občini. Razgovarjal se je tudi z bivšim poslancem drom. Stangerjem in se veselil, da ima ta kraj tako ugodno podnebeje. Na to se je odpeljal v Lovran, kjer je ostal sarm par trenutkov. Povrnil se je v Opatijo, kjer se je zopet vkrcal na svojo ladjo, da je prišel pravčasno na Reko, kjer se je njemu v čast priredila slavnostna gledališka predstava. Vsi kraji so bili obilno odličeni z zastavami in bilo je mnogo ljudstva na ulicah, da vidi kralja.

Neugoden vtis pa je napravilo na župane slovenske narodnosti, da jim je tajnik fašistov pred prihodom kralja očital, ker so med seboj in s poslancem Stangerjem govorili hrvatski! Takoj po sprejemu so se oddaljili ter se povrnili na svoje domove.

Izlet Planinskega društva na Tinjan in Osp
y nedeljo je izpadel, kljub zelo skromni agi-
taciji, prav polno. Preko 20 planin-
kincev se je odpravilo s kolodvoru pri Sv.
Andreju ob 9. do Skofji. Od tu, po zelo lepi
in položni poti smo prišli v ptični ur na vrh
Tinjana, od koder se nam je nudil krasen raz-
gled na Trst, Koper in bližnje kraje. Tukaj,
kakor tudi že na Skofji, se nam je pridružil
družba planincev. Po enournem odmoru in
okrepilu iz nahrbtnika in domači gostini, smo
jo udarili zopet navzdol naravnost v Osp, ka-
mor smo prišli v dobri pol uri. Ogledali smo
si Osapsko jamo in prenovljeno in živobojno
slikano cerkev. Radi prepoznavnega obvestila bi
bili ostali kmalu brez kosila, da nam ni pri-
sločila iznajdljiva soplaninka ga Mara na
pomoč. Šla je v kuhinjo ter nam v kratkem
času pripravila tečno in okusno, sicer ne ko-
košjo — pač pa krompirjevo juho. Ko so
druge planinke videle to, so posnemale lep
zgodil priprave močnat, sed tako, da smo
bili popolnoma zadovoljni. Proti večeru smo
se podali preko Mačkoli, tri četrt ure hoje,
nekateri preko Zavelj, drugi pa preko Doline
v Trst. Drugi dve uri hoje. Ker so taki izleti
poleg tega, da so poučljivi in zabavni, tudi
zelo koristni posebno zdravju naše mladine
in ker so tudi stroški takih izletov neznatni,
jih moramo vsestransko priporočati. Odboru
pa načelamo, da nam vsaj še v sobotah osveži
v "Edinosti" spomin, z malim opisom neme-
ranega izleta in približnim stroškovnikom.

Društvene vesti

Slov. akad. fer. društvo "Balkan" ima ob
20.30 svoj običajni sestanek. Radi važnosti
odborove seje, ki se vrši uro prej, so napro-
šeni vsi odborniki, da se je točno udeležijo.

Sportno društvo "Adrija" priredi to nedeljo
to nedeljo celodnevni izlet na Volnik. Šaja-
lišče točno ob 7. uri zjutraj na trgu pred juž-
nim kolodvorom, od koder se skupina odpravi
s cestno železnico do Barkovlj in se poda
odpad peš skozi Kontovelj, Jezero na Volnik.
Povratek skozi Repentabor.

Društvo hoče dati priliko našim sportnikom,
da se po dolgem zimskem odmoru zopet naj-
dejo in pogovorijo o bodočem sportnem sno-
vanju tekom tekoče pomladi. In kje se to
boljše odpravi kot na izletu? — Niheče torej,
ki se misli in čuti sportnika, naj ne odmanja.

Odbor SDA.

Mandolinistična skupina M. D. P. - Sv. Ja-
kob, Dances ob 20. redna skupna vaja. — Vodja.
S. D. A. naznanja vsem onim gospodičinam,
ki bi imele veselje do sportnega življenja in
bi se mislile tekom tekoče pomladi tudi prak-
tično igrati in vaditi — (plovanje, hoja itd.) naj
se javijo pri društvenih odbornikih.

Obenem naznanjamo, da bo v nedeljo tekom
izleta na Volnik društveni trener pokazal in
poučil navzočim gospodičinam žensko igr-
"chazeno". Je to igra slična nogometu z raz-
liko seveda, da se luča žoga z roko.

Ce se prijavijo dovolj članice, se bo takoj for-
mirala četa "chazenice". Odbor.

Pevsko društvo "Ilirija". Z ozirom na razna
povpraševanja s strani članov, kdaj zopet pri-
čnejo pevske vaje, smatra podpisani odbor za
dolžnost javiti, da se doslej niso mogle vršiti
radi boleznij g. pevovodje. Ker pa je njegovo
stanje zadovoljivo, upamo, da bodo pričele
gotovo v prvi polovici meseca aprila. - Odbor.

Iz tržaškega življenja

Opeharjeni mornarji. Na tukajšnji kvesturo
je predvčeršnjim dospela ovadba proti 30-
letni Lini Rozal, rodom iz Reke, stanujoči v
ul. Valdirivo št. 34. Ovdetelj, brezposelni
mornarji Fran Giunti, Rajmund Modica, An-
ton Sigon, Konstantin Camarolla, Konrad
in Fran Barrera in Ferdinand Capoccia, so
dolžili Rozalevo, da je vsakemu izvalila zne-
sek 275 lir, s pretezo, da jim preskrbi ukra-
ncanje. To se seveda ni zgodilo in lepega dne
je Rozaleva izginila brez sledu.

Policijski agenti so aretirali ljubimca slepa-
ice, 41-letnega Justa Pisoni, ki je tudi pri-
zadel pri sleparijah njegove "boljše" polovice.
Odveden je bil v zapor v ul. Coroneo.

Pili in jedli na račun kvesture. V zadnjih
dneh sta se v raznih starostnih gostilnah
pogostoma pojavljala dva neznanca, ki sta se
izdajala za zaupnika kvesture. Dala sta si po-
streči z jedjo in pijačo; ko pa jima je krmar
predložil račun, sta mu rekla, naj se obrne na
kvesturo. Večkrat sta se moza na ta način
zastonj po ceni najedla in napila, toda končno
sta slabo naštetela. To se je zgodilo predsi-
nočnim v gostilni Ane Klapoter v ulici Moise
Luzzatto št. 8; pretezna zaupnika kvesture
sta rekla natakariju, ko je zahteval, da po-
ravna račun naj gre na kvesturo, kjer mu
bodo plačali. Toda natakariji ni bil s tem od-
govorom prav nič zadovoljen. Rekel je, da ju
ne pusti iz gostilne, dokler ne plačata in ko
sta moza kljub temu hotela oditi, je enega
siloma zadržal. Nastalo je ruvanje, tekmo ka-
tereja je preteveni zaupnik priletel v steklena
vrata ter se porezal po desni roki in po glavi.
Hrup je privabil v gostilno par policijskih
agentov, ki so insolventnega "zaupnika" are-
tirali. Može se je izkazal za 25-letnega Raj-
munda Neždi, stanojočega v ulici M. Luzzat-
to št. 7. Njegovemu tovarišu se je posrečilo
smukniti iz gostilne, a je bil pozneje aretiran.
Premeteni ptiček je 41-letni Jakob Ivizca,
stanujoči v ul. Riborgo št. 35. Sedaj se obema
cedijo sline po močnem dalmatinskem vinu
in po brezplačnih južinah v zaporu v ulici
Coroneo.

Dva pečara. - Dve hiši upepeljeni. Sinoči
okoli 19. ure je izbruhnil v Rocolu, v hiši št.
765, katere lastnik je delavec Andrej Zugna,
ogel. Nekateri sosedje, ki so zapazili, da se
vali iz hiše gost dim, so hoteli obvestiti gospo-
darja, ki je mirno spal v sobi v prvem nad-
stropju poslopja. Srečnemu naključju, da so
se ljudje spomnili nanj, se ima mož zahvaliti,
da je ušel strašni smrti. Ko je videl hišo v
plamenu, mu je postalo slabo. Došel je po-
trbno pomoč od zdravnika rešilne postaje.
V tem času je prihitel na lice mesta od-
delek mestnih gasilcev, ki so zaman skušali
rešiti malo poslopje, ki je bilo vse v plamenih.
Po skoro triurnem delu so gasilci pogasili
ogel. Od hiše je ostalo pokonci le počrnelo
zidovje. Škoda znaša okoli 20.000 lir.

Okoli 21. ure so bili mestni gasilci po-
klicani k Sv. M. Magdaleni sp. št. 828, kjer
je gorela hiša, katere je lastnica kmetica Jo-
sipina Ivančević. Ob prihodu gasilcev se je
ogel razširil na streho in skoro popolnoma
upepelil hišo; tudi velik del pohištva je postal
žrtve plamenov. Okoli 24. ure je bil ogel
končno udušen. Škoda se ceni na približno
20.000 lir.

Pijan mornar zabodel natakarija. Sinoči
okoli 22. ure so v baru "Ilirija" na vogalu
ulice XXX Oktobra in Valdirivo popivali štirje
ruski mornarji. Ko je bilo treba plačati, so
se moze, vsi precej vinjeni, spili z natakarijem,

28-letnim Rajmundom Mosettig, stanujočim v
ul. Solitario št. 23. Prepil je postal zelo hu-
pen in nenadoma je eden izmed mornarjev
potegnil nož ter zabodel natakarija v prsa.
Nastala je splošna zmeda; mornarji so zbežali
na ulico, kjer so pa enega ujeli orožniki, ki
jih je hrup privabil na lice mesta. Ranjenega
natakarija so z nekim javnim avtomobilom
prepeljali na rešilno postajo, kjer je zdravnik
dognal, da ima precej nevarno rano na desni
strani prsa. Po prvi pomoči je bil Mosettig
prepeljan v mestno bolnišnico. Sprejeli so ga
v kirurški oddelik.

Vesti z Goriškega

Iz Podmelca. Naša "Čitalnica" spi že dobro
leto prisiljeno spanje. Nad petdeset let
(ustanovljena l. 1871.) je zakonito obstojala
in delovala do začetka l. 1922. Leto pozneje,
ko je naznanila svoj občni zbor, pa mu je
bilo od podprefektore sporočeno, da zakoni-
to ne obstoja. Nanovo vloženega pravila so se
vrnila po pol letu z zahtevu naj se popravi
neka malenkost v njih in z izrecnim ukazom,
naj se društvo vzdrži delovanja — v zvezi do-
ločbam društvenega zakona iz l. 1867. — do-
kler ne dobi dovoljenja. — Na ponovno vlo-
žena pravila še ni odgovora. Ali ga dobimo?

Gospodarstvo

TRŽAŠKI BLAGOVNI TRG

Južno sadje. Na trgu se opaža izredno
skakanje cen. Razlaga temu dejstvu je v
tem, da so tukajšnje zaloge zelo picle in
da je povpraševanje vsled bližajočih se
velikonočnih praznikov precej naraslo.
Najvisje stojijo lesniki; blago z bližnjega
vzhoda se plačuje po 1000 lir za 100 kg
na mestu, medtem ko se lesniki Keras-
senda sploh ne dobijo. Rozine "Eleme"
se vsled močnega povpraševanja s strani
Poljske plačujejo: Cube po 420 lir. Tudi
po ciprskih rozinah se močneje povprašuje.
Pri takojšnji dobavi se plačuje to blago
po 170 lir. Vinske jagode, dobra kakovost
iz Patrasa se plačujejo po 420-430 lir,
medtem ko stanejo "Calata" od 410-415
lir. Smokve se prodajajo le v malih koli-
činah, to tudi zato, ker so zaloge v zad-
njem času postale majhne. Dobre smokve
v venci je treba plačati po 240-250 lir.
Po sultaninah se malo povprašuje in so
cene nekoliko padle. Spričo praznikov
pa se bo zanimanje za to blago nekoliko
obudilo. Vsled slabega razpečavanja, ki se
je opazilo v Trstu v zadnjem času, so
smirniški trgovci skržili svoje pošiljke
sultanin v naše mesto in tako sedaj za-
lože vendar niso posebno velike.

V zadnjem času je prišlo v tržaško pri-
stanišče tudi nekaj španskih lesnikov, ki
se spričo svoje nizke cene naglo razpro-
dajajo. Toda skakanje cen je potegnilo
za seboj tudi to blago, tako da stanejo
prvovrstni španski lesniki 975 lir. — Zelo
živahno je povpraševanje po predelanih
smokvah, ki se pa ne more zadovoljiti,
ker se to blago porabi vse za domačo po-
trebo domačih turških dežel.

Sladkor. Kupčije so klavrne. Vest, da
je Italija dovolila izvoz 10.000 ton slad-
korja, se ne potrjuje, temveč je italijanska
vlada tozadevno prošnjo domačih tvornic
odklonila.

Kože in kožuhi. Cene jagnječjim kožam
rastejo. V zadnjih tednih se je kupilo in
prodalo kakih 200.000 komadov. Glavni
kupci so bili Nemčija, Čehoslovaska in
Avstrija. Tudi domača industrija je preku-
pila precej blaga. Srbske jagnječje kože
56/67 kilogramov so se plačevale po
11,75-12 lir, macedonske kože po 7-9
lir, bosanske 85/90 kilogr. po 12-12,50 lir.
Tudi ovčjim kožam so narasle cene. Naj-
znamenitejši kupci so prišli iz Nemčije in Če-
hoslovake, medtem ko je bila domača in-
dustrija bolj v ozadju. Cene domačim ov-
čjim kožam v težini 180-200 kilogramov
so 12-12,50 lir, hrvatske in dalmatinske
od 11-12 lir, malazijske od 8,50-10 lir
za kilogram. Kože kože so se držale na
isti višini. Kupčije tega meseca znašajo
okoli 35.000 komadov. Cene domačih

kožjih kož so bile (140-150 kg) 13,50-
14 lir, albanških 7,50-8 lir za kilogram.
Kljub temu, da je postala kupčija s kožami
divjačine skoraj na vseh evropskih trgih
klavrna, so bile cene na tukajšnjem trgu
do pred kratkim trdne in so začele še le
sedaj popuščati, v glavnem zato, ker so
izostala naročila iz Amerike.

Borzna poročila.

Valuta na tržaškem trgu.

ogrske krone	0,03	0,04
avstrijske krone	0,0390	0,0340
čehoslovške krone	68,--	68,50
dinarji	98,90	99,10
leji	12,25	12,75
marke	23,60	23,90
dolarji	119,50	121,--
francoski franki	409,--	405,--
švicarski franki	101,80	102,25
angleški funti papirni		

Tečaj

Adriatica	265
Cosulich	5,38
Dalmatia	280
Gerolmich	1470
Libera Triestina	570
Lloyd	2300
Lussino	785
Martinolich	170
Oceania	186
Tripcovich	460
Ampele	480
Cement Dalmatia	420
Cement Spalato	399

Poslano*)

"LA PACE" ("MIR") zavarovalna družba
proti požaru in drugim neugodam naznanja
svojim interesantom, da je odložil gospod An-
gelo Travan v Gorici službo zastopnika in
agenta.

Vsi interesi se vsled tega opozarjajo, da
je prevzel glavno zastopstvo za Trst, Goriško
in Istro gospod Giovanni Fozzari v Trstu, Via
del Pesce št. 4. V denarnih in drugih zadevah
pa se vsi interesi obrnejo izključno na
imenovanega gospoda in ne več na g. Angela
Travan.

Trst, 20. marca 1924.

"LA PACE" ("MIR")
zavarovalna družba
v Milanu.

*) Za članke pod tem naslovom odgovarja uod-
ništvo le toliko kolikor mu zakon velewa.

Mali oglasi

GENTILI & CRISMANCICH - Via Mazzi-
ni 40. Specijaliteti želirja za sraje v vseh
vrstah in po brezkonkurenčnih cenah. 338

KAMNOSESKI DELAVCI za izdelovanje gra-
nitnih kock, se iščejo. Dalje pomočnik po-
lirju, strokovno izobražen, če mogoče ab-
solutno obrtniške sole. Stalno delo. Po-
nudbe na: Ing. Milan Lenartič, kamnolom-
ska industrija, Ribnica na Pohorju - Južo-
slavija. 345

DOBRODOČA trgovina na Vipavskem se 23
v najem. Naslov pri upravnistvu.

TISKARNA, v najboljšem obratu se prod-
ka. Kavcije zmnožnemu strokovnjaku se da tudi
v najem. Eventuelno se prodajo tiskarski
stroji in material posamezno. Ponudbe pod
"Tiskarna" na upravništvo. 326

BABICA, avtorizirana, sprejema noseče. Niz-
ke cene. Zdravnik na razpolago. Govori slo-
vensko. Slavec, Via Giulia 29. 306

MLEKARNA Božič, Via Boccaccio št. 4 išče
dnevno 150 do 200 litrov dobrega, pasteri-
ziranega mleka proti pogodbi in eventuelni
kavciji. 341

ZLAT, srebrn in papirnat denar se kupuje in
prodaja po zmernih cenah. Menjalnica via
Giacinto Gallina 2, (nasproti hotela Mon-
cenisio). Telefon 31-27. Govori se slovensko. 13

KRONE po 1,90, goldinarje 5,08, 5 kronske
komade 9,90 plačuje Via Pondares 6/L,
desno. 20

ZLATO, srebro, briljante, plača po najvišjih
cenah, Pertot. Via S. Francesco 15, II. 26

Pozor kmetovalci!

Prve dni marca sem odprl v Gorici, via Carlo Favetti 6 (nasproti Narodne tiskarne)
novi trgovski z namenom

"VINOAGRARIA"

Pečal se bom s posredovanjem prodaje vina in drugih pridelkov v tuzemstvo. Preskrboval
bom z zadržnim in zasebnim obratom, kakor zganjarnam, kletem, mlekarnam itd., potrebne stroje
in načrte, nakupoval bom grampo, poravnaval bolna vina in prodajal razne potrebščine za vino-
gradništvo, kletarstvo, sadjarstvo, kakor cepilne nože, žagice, škarje iz svetloznanne nemške to-
varne "Kunde", cepilni vosk, trake za cepljenje trt, ličje, ebullioskope, vinometre itd.
Za bolna vina zadostuje tudi mali vzorec po pošti, z označbo količine vina.

JUST UŠAJ,
oenotehnik in agronom.

Zobozdravnik

dr. Lojz Kraigher

specialist za bolezni v ustih in na zobeh

sprejema za vsa zobozdravniška in zobotehniška opravila

v Gorici, na Travniku 20 (Piazza della Vittoria 20)

od 9-12 in od 3-5.

PETE

PODPLATI

PALMA

iz pristanišnega kaučuka.

"PALMA" Trst, Via Coroneo 9.

POROČNA soba, predvojno delo in kuhinja
L 1100. Via Scafnata 10. 342

TRTE cepljene, prvovrstne L 80, II. vrste L 40,
bifle L 20 sto komadov. Pri večjih naročbah
popust. Trtnica Fortič Ivan, Preseje p.
Komen. 136

Pohištvo

po cenah brez konkurence

Obiščite veliko skladišče

Via Udine šte. 25.

Posiljate na deželo z jamstvom gotovogadoboda.

Trgovsko-obrtna zadruga

v Trstu

registrovana zadr. z neomejenim jamstvom

Via Pler Luigi da Palestrina 4, pritličje

Obrestuje navadne hranilne vloge po

5%

Večje vloge, vezane na odgovor po
dogovoru.

Sprejema tudi vloge na tekoči račun

in v DINARJIH

ter jih obrestuje pod najboljšimi pogoji.

Trgovcem otvarja tekoče čekovne račune

Posoja hranilne pušice na dom.

Daje posojila na poroštvo, zaslavo

vrednostnih papirjev ali dragocenosti.

Uradne ure od 9-1 zj. od 1/4-1/6 pop.

Posojila hranilni računi št. 11. 1327. Tel. 16-04.

AMP Affineria Metalli Preziosi

družba z om. j.

Trst - Via Artisti 9 - Trst

Kupuje zlato, srebro, platin v vsaki obliki
in srebrn denar. — Prodaja dragocene
kovine izdelane in v kosih in kemične
sestavine. — Glajenje, ploščenje in nit-
kanje. — Kemična delavnica za vsako-
vrstno preizkušanje. (29)

Plugi, brane, slamoreznice

vseh velikosti, kakor tudi vsi po-
ljedelski in obrtniški stroji

se dobijo po najugodnejših cenah pritvrdki

Ing. Righi & M. Vidovich

Trst, Via Sanità 8

(vogal Via Porporella)

LIKVIDACIJA

vsega blaga

ki se nahaja v našem skladišču

Via Mazzini

štev. 39

STAVBENO PODJETJE

IVAN MARTELANC & DR.

Barkovlje pri Trstu št. 62 - Tel. 17-13

izvršuje vsake vrste stavb, male in velike,
šole, cerkve, občinska poslopja, ceste, vo-
dovodi, mostove, betonska in železobetonska
kakor tudi pomorska dela. - Preurejuje
stara poslopja ter izdeluje projekte in pro-
račune po najnižjih cenah. (201)

Hiša s popolnoma opremljeno restavracijo

na prometnem kraju v Ptuj (Slove-
nija) se proda radi družinskih razmer.

Ponudbe na Marijo Vouk, Ptuj, Ašker
čeva ul. 9. 190

PRETIRANE CENE

plačujem za

K O Ž E

kun, zlati, lisic,
dihurjev, vider, jazbecov, mačk,
veveric, krto, divjih in domačih
zajcev.

Predno prodate kože, vprašajte me za cene.

D. WINDSPACH

Trst, Via Cesare Battisti št. 10

II. nadst., vrata 16 (17)

Sprejemajo se pošiljke po pošti.

Najstarejši slovenski denarni zavod.

Tržaška posojilnica in hranilnica

registrovana zadruga z omejenim poroštvom

uraduje v svoji lastni hiši

ulica Torrebianca šte. 19, I. n.

Sprejema navadne hranilne vloge na
knjižice, vloge na tekoči račun in vloge
za čekovni promet, ter jih obrestuje

po 4%

večje in stalne vloge po dogovoru.

Daje posojila na knjižice, menjice, za-
stave in osebne kredite. — Obrestna
mera po dogovoru.

Uradne ure za širunka od 9 do 13.

Ob nedeljah in praznikih je urad zapr.

Št. telef. 25-67. 8

BANCA ADRIATICA

Ustanovljena leta 1905.

Delniška glavica Lit. 15.000.000- popolnoma vplačana.

Glavni sedež: Trst, Via S. Nicolò 9 (Lastna palača). Podružnici: ABBAZIA, ZARA.

Olajšuje vsako trgovsko operacijo z
Jugoslavijo in z vzhodnimi deželami

Dale subvencije na blago, efekte in vrednosti

Otvorja akreditivne za nakup blaga. — Inkasi efektov in računov. Informacija. — Kupuje in prodaja

dinarje in druge valute. Jamstvena pisma in druge operacije po najugodnejših pogojih.

Sprejema vloge v hranilne knjižice in jih obrestuje po 4% letno neto, a vloge na tekoči račun

po 4% ; vezane vloge proti odpovedi obrestuje najboljše po dogovoru.

Sprejema vloge v Dinarjih ter jih obrestuje najboljše po dogovoru.

Izvršuje nakazila v lirah in dinarjih za Jugoslavijo